

TALLINA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Majandusarvestuse instituut

Finantsarvestuse õppetool

Annemar Neiland

SPORDI RAHASTAMISE ALUSED EESTIS

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Lektor Kaidi Kallaste

Tallinn 2016

Olen koostanud töö iseseisvalt.

Töö koostamisel kasutatud kõikidele teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele on viidatud.

Annemar Neiland .....

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 135202

Üliõpilase e-posti aadress: ann.neiland@gmail.com

Juhendaja lektor Kaidi Kallaste arvamus:

Töö vastab bakalaureusetööle esitatud nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(ametikoht, nimi, allkiri, kuupäev)

SISUKORD

ABSTRAKT	4
SISSEJUHATUS	5
1. SPORT JA SELLE RAHASTAMINE TEISTES RIIKIDES.....	8
1.1. Spordi ja tippspordi olemus	8
1.2. Rahastamise vajadus spordis	9
1.3. Spordi finantseerimine maailmas	11
2. SPORDI RAHASTAMISE ALUSED EESTIS.....	14
2.1. Spordi riiklik rahastamissüsteem Eestis	14
2.2. Tippspordi rahastamise süsteem Eestis	16
2.3. Spordi rahastamise regulatsioonid Eestis	19
2.2.1. Eesti Spordi Harta.....	19
2.2.2. Spordi rahastamist reguleerivad seadused.....	20
3. EESTI SPORDI FINANTSEERIMINE AVALIKEST VAHENDITEST	22
3.1. Uuringumeetod	22
3.2. Uuringu tulemused	23
3.3. Uuringu järeldused ja ettepanekud	32
KOKKUVÕTE	35
VIIDATUD ALLIKAD	38
SUMMARY	42
LISAD	45
Lisa 1. Spordi rahastamise süsteem Eestis	45
Lisa 2. Toetuse jagamise eesmärgid ja prioriteedid	46
Lisa 3. Kirjalik intervjuu Anna Maria Orel-iga.....	47
Lisa 4. Kirjalik intervjuu Mart Seim-iga	51

ABSTRAKT

Antud bakalaureusetöö pealkirjaks on „Spordi rahastamise alused Eestis“ ning see lähtub töö uurimisprobleemist, milleks on keeruline, ebaselge ja lahti seletamata Eesti spordi finantseerimise süsteem.

Töö peaesmärgiks on välja selgitada spordi ja tippspordi rahastamissüsteem Eestis, analüüsida hetkeolukorda ning võrrelda seda 12 ja 4 aastat tagasi läbiviidud uuringu tulemustega. Eelkõige uurida riigi keskvõimu poolset toetust, sest sealt tulev rahasumma on suurim, mis sporti finantseeritakse. Samuti tahetakse selgeks teha, kas eelnevatel aastatel tehtud ettepanekuid ja soovitusi on kuulda võetud ja rakendatud.

Soovitud eesmärgi täitmiseks keskendus töö kirjutaja kõigepealt teoreetilisele poolele, kus seletas lahti spordi ja tippspordi mõiste olemuse, nimetatud valdkondade rahastamise vajaduse ning spordi finantseerimise korralduse maailmas baseerudes eelkõige Euroopa riikidel. Seejärel keskendus töö autor Eesti spordimaastikul toimuvale. Kirjeldati spordi ja tippspordi rahastamise korraldust ja süsteemi riigis ning toodi välja ka olulisemad regulatsioonid, mis finantseerimist uuritavas valdkonnas mõjutavad. Empiirilise uuringu käigus analüüsiti varem läbi viidud uuringuaruandeid, võrreldi neid hetke olukorraga ning parema ülevaate saamiseks profispordi finantseerimisest viidi läbi kirjalik intervjuu kahe Eesti tippsportlasega. Põhirõhk oli uuringus riigi keskvõimu poolt jagatavatel toetustel, tippspordi ja sportlaste rahastamisel ning kohalike omavalitsuste panustel piirkonna spordikultuuri arengusse.

Arvandmeid võrreldi ning analüüsiti erinevate graafikute ja tabelite abil, tippsportlaste rahastamise süsteemi tutvustati peamiselt autori poolt läbi viidud intervjuudele tuginedes. Tulemuste põhjal võib väita, et spordi rahastamine Eestis on ebastabiilne ja korrapäratu ning enne tippu jõudmist peavad sportlased olema ise enda rahastamisallikad.

Võtmesõnad: Sport, tippsport, rahastamine, riigi keskvõim, kohalik omavalitsus, finantseering.

SISSEJUHATUS

Sport on miski, mis ümbritseb inimesi igapäevaselt, kas siis otseselt või kaudselt. Mõni persoon peab juba kodust poodi kõndimist spordiks ning ega seegi vale pole, sest liikumisharrastus on üks grupp suurest spordivaldkonnast. Selleks, et paar korda nädalas kepikõndi harrastada või metsarajal jooksmas käia, ei ole inimesel erilisi finantsilisi vahendeid tarvis. Rahalisi vahendeid on tarvis aga spordimaastikul tegutsevatel organisatsioonidel ja asutustel, sest kepikõnni jaoks on vaja teid, kus seda teha ning tippspordis ilma suuremate rahaliste vahenditeta kaugemale ei jõua. Öeldaks, et erand kinnitab reeglit ehk kindlasti on tippu jõutud ka minimaalsete vahenditega, kuid reaalsus on see, et ilma rahata on tippspordis keeruline midagi suurt saavutada.

Sport ja selle rahastamine on alati ärevust tekitav teema olnud. Nii nagu kõikides teistes valdkondades, pole ka spordis kunagi piisavalt raha. Alati on neid, kes arvavad, et raha jaotamine on olnud ebaõiglane ning ei ole arvestatud kõikide tingimustega, mille alusel peaks raha välja andma. Eestis tuleb sporditegevuse arendamiseks raha mitmest erinevast allikast ja seetõttu võib väita, et rahastamise alused ja süsteem pole läbipaistev ega selge. Mitmel erineval aastal on tehtud uuringuid või auditeerimist selle üle, kuidas, kellele ja kui palju raha spordis suunatakse, kuid ühtset konkreetset süsteemi pole siiani avaldatud. Alles hiljuti toimus ka Eesti Olümpiakomitee presidendi valimine ning seoses sellega oli finantsteema, mis sporti puudutab, äärmiselt aktuaalne ja pidevalt uudiste veergudel lahatud. Samuti on hetkel 2016. aasta, mis on olümpia-aasta ning seda enam on õhus palju küsimusi spordi ja sportlaste toetamise osas.

Käesoleva lõputöö teemaks on “Spordi rahastamise alused Eestis”, mis tugineb suures osas uuringule, mis viidi läbi 2004. aastal ning 2012. aastal avaldatud Riigikontrolli aruandele. 2004. aasta uuring on kirjutatud spordi rahastamise teemal ning Riigikontroll auditeeris riigi tegevust tippspordi toetamisel. Arvestades aastatepikkust vahet eelpool nimetatud uuringutega, võiks loota, et olukord spordi finantseerimises on märgatavalt paranenud ning tippsportlaste rahastamine on reguleeritud, korrapärane ning omab ühtset süsteemi. Kui arvesse võtta spordirahva pahameelt

finantseerimisosas, ei ole töö autor olukorra paranemise osas päris kindel. Väike lootus siiski on, et spordi rahastamine Eestis on teinud läbi arengu ning on nüüdseks paremas seisus kui varem, sest möödas on siiski rohkem kui 10 aastat, kuid tippspordlaste situatsiooni paranemine on autori arvates küsitav.

Antud bakalaureusetöö uurimisprobleemiks on spordi ning tippspordi alarahastatud, läbipaistmatu ja ebakorrapärane finantseerimine Eestis. Nimetatud uurimisvaldkonnad tekitavad küsimusi nii Eesti spordimaastiku suurnimedel kui ka tavakodanikel. Käesolevas lõputöös on tähelepanu pööratud eelkõige riigi keskvõimu poolsele finantseeringule spordivaldkonnas ning profispordi rahastamise alustele ja süsteemile Eestis.

Viimastel aastatel on meedias aktiivselt sõna võtnud tegevspordlased, kes ei ole finantskorraldusega spordimaastikul üldse rahul. Kuigi aastate jooksul ei ole spordirahastamise meetodites suuri korrigeerimisi märgata olnud, on vähe tõenäoline, et kõik on vanaviisi ning muutusteta. Seetõttu ongi töö peamisteks uurimisküsimusteks, et milline on spordivaldkonna ja tippspordlaste rahastamissüsteem Eestis ning mis on spordirahastamise maastikul eelnevate aastatega võrreldes muutunud.

Lähtuvalt uurimisprobleemist ja küsimustest on seatud töö eesmärk, milleks on välja selgitada spordi ja profispordi rahastamissüsteem Eestis, analüüsida hetkeolukorda ning võrrelda seda 12 ja 4 aastat tagasi läbiviidud uuringu tulemustega.

Selleks, et töö eesmärki saavutada ning uurimisprobleemidele lahendust leida, püstitas töö koostaja endale uurimisülesanded. Kõigepealt uuriti ja analüüsiti spordi ja tippspordi olemust, nimetatud valdkondade rahastamise vajadust ning finantseerimismeetodeid maailmas. Seejärel keskenduti Eesti spordis toimuvale – spordivaldkonna ja profispordlaste finantseerimise alustele, avaliku sektori poolsetele toetustele ning seadustele ja aktidele, mis antud teemat mõjutavad. Empiirilise uuringu osas analüüsiti, võrreldi ja leiti seoseid aastate taguste uuringute ja hetkel valitseva olukorra vahel ning viidi läbi kirjalik intervjuu paari tegevspordlasega, et saada paremat ülevaadet profispordlaste rahastamissüsteemidest. Vastavalt uurimistulemustele ja analüüsidele, tegi töö autor järeldusi ja ettepanekuid, kuidas uuritava valdkonna olukorda muuta ja parandada.

Uuritavaks subjektiks olid tippspordlased ning objektiks erinevad organisatsioonid ja liidud, mis kogu rahastamisprotsessi suures osas mõjutavad, finantsolukorda spordis haldavad ning tippspordlasi finantseerivad.

Töös on informatsiooni kogumise meetodina kasutatud intervjuud ja dokumendivaatlust ning andme analüüsimetodina võrdlust. Peamiselt keskendutakse varem valminud uuringutele ning võrreldakse tulemusi praeguse olukorraga, mille kohta kogutakse infot erinevatest allikatest ja dokumentidest. Töö käigus kasutatakse diagramme, jooniseid kui ka intervjuud, et paremini hetkeolukorra seisukorda välja tuua ja eelnevate aastatega võrrelda.

Käesolev bakalaureusetöö koosneb kolmest peatükist, millest esimeses käsitletakse spordi ja tippportlase mõiste olemust, antud valdkondade finantseerimise vajadust ning spordirahastamise süsteeme maailmas. Töö teises osas tutvustatakse rahastamise aluseid ja korraldust Eesti spordimaastikul kaasa arvatud tippspordis ning antakse ülevaade spordi finantseerimist reguleerivatest seadustest. Viimases peatükis tuuakse välja uuringu eesmärk ja meetodid, tehakse kokkuvõtte uuringu tulemustest ning esitatakse autori poolsed järeldused ja ettepanekud.

1. SPORT JA SELLE RAHASTAMINE TEISTES RIIKIDES

Sport on inimese jaoks oluline mitmel erineval põhjusel. See annab ideaalse võimaluse ennast füüsiliselt arendada ning loob erinevaid sotsiaalseid võrgustikke, eriti kui treenida spordiklubides. Üha enam kutsutakse inimesi üles oma tervisele mõtlema ja rohkem igapäevaselt liikuma. Olgu see siis olümpiamängudeks valmistumine, rassimine jõusaalis või palli taga ajamine platsil – kehale ja tervisele mõjub sport hästi. Küsides inimeselt, „Mis on sport?“, toetub vastaja oma isiklikule kogemusele kokkupuutel spordi erinevate vormidega (Raudsepp 2012). On persoone, kes seostavad sporti vaid rahvusvaheliste võistluste, aktiivse kehalise koormuse ning tiptasemel sportlastega, kuid on ka neid, kelle jaoks sõbrannaga rulluisutamine kategoriseerib spordi alla. Mõistet saab sõnastada erinevalt, kuid üks asi on kindel – spordi tegemine nõuab finantsilisi kulutusi.

1.1. Spordi ja tippspordi olemus

Sport on olnud ühiskonna lahutamatu osa juba aastasadu. Mõiste „sport“ on tegelikult lühend sõnadest *disport*, diversioon ja lõbustus. (Boone et al 2006) Disporti võib tõlgendada kui meelt lahutama või vallatusi tegema (Kakko). Samuti hõlmab eespool mainitud mõiste endas erinevaid valdkondi – võistluste organiseerimist, õppe-treeningtööd, inimese igakülgset kehalist arendamist, tervise tugevdamist ning kõrgete sporditulemuste saavutamist ja võitu võistlustel. Seetõttu saab ka seda sõna „sport“ defineerida mitmeti. J. Loko on sporti defineerinud kui sotsiaalse tähtsusega, kehalise harjutuste kasutamisele tuginev kasvatuslik, mänguline ja võistlustegevus. (1996, 3)

Terminite „sport“ saab jagada kaheks – laiema ja kitsama. Laiemas tähenduses hõlmab see endas kogu võistlustegevust, spetsiaalset ettevalmistuse süsteemi, sotsiaalseid suhteid selle

tegevuse sfääris ning ühiskondlikke kasulikke resultate. Kitsamas aga võistlustegevust, mille spetsiifiliseks vormiks on võistluste süsteem, mis on ajalooliselt kujunenud inimeste võimete võrdlemiseks ja selgitamiseks. (Ibid.) Kuigi eelnevalt mainitud jaotus on välja toodud kirjanduses, mis väljastati 20 aastat tagasi, kehtib selline jaotus ka tänapäeval.

Spordisüsteemi võib jagada kolmeks - liikumisharrastuseks, harrastusspordiks ning tippspordiks. Kui liikumisharrastuse ja harrastusspordi eesmärgiks on eelkõige tervislike eluviiside propageerimine ning üldine füüsiline vormis olek, siis tippspordi eesmärgiks on sportlike tipp tulemuste saavutamine ning tiitlivõistlustelt medalite võitmine. Seepärast kasutatakse tippspordi mõiste asemel ka saavutusspordi väljendit. Liikumisharrastus on kättesaadav kõigile, kuid tippsport on võistluslik, organiseeritud tegevus, mis ei saa kunagi olla paljudele kättesaadav ega jõukohane ning sellest tulenevalt kasutatakse tippspordi asemel ka sellist terminit nagu eliitsport. (Riigikontroll 2012)

Sporti, eelkõige saavutusporti, võib vaadelda ka kui tegevust, mis tagab võistluste funktsioneerimise ja arenemise, sest ilma võistlusteta pole tippspordi olemasolu mõeldav. Võistluste eesmärgiks on tugevamate sportlaste ja võistkondade selgitamine, spordimeisterlikkuse täiustamine, spordipropaganda, spordiorganisaatorite, treenerite, sportlaste ja kohtunike tegevuse objektiivne hindamine. (Loko 1996, 5) Võistlustel kompavad tippsportlased inimvõimete piire ning saavutavad tulemusi, mis tunduvad pealtvaatajatele uskumatud ja võimatud. Kui harrastussportlaste tasuks on hea enesetunne ja parem kehaline vorm, siis saavutusport on pigem mitme miljoni eurone äri, kui enesetunde parandamine. (Elferink-Gemser et al 2011)

Kindlasti ei hõlma sport endas vaid võitmist, võistlusi ja raha. Osalemine, füüsiline heaolu, enesekindlus, sallivus, austus – kõik need märksõnad iseloomustavad sporti ning mõjutavad inimesi vaid positiivselt. (United Nations) Paratamatu on aga see, et tippspordis jääb võit ja raha alati tähtsamale kohale, kui füüsiline või vaimne heaolu.

1.2. Rahastamise vajadus spordis

Suuremosa esimeses peatükis välja toodud teemadest, mida terminid „sport“ ning „tippsport“ endas hõlmavad, vajavad arendamiseks ja toimimiseks suuri finantsilisi vahendeid.

Tulenevalt spordi mitmetahulisusest, saab spordi temaatikat vaadata kahetisena nagu seda ka Euroopa Liidu kontekstis tehakse - sport kui majandusharu ja sport kui ühiskondlikke väärtusi kandev liikumine. (Lippe et al 2008) Spordis ja harrastusspordis on rahal erinev tähendus. Spordimaailmas ei otsusta raha sugugi kõike. Spordis, eriti harrastusspordis, peab raha olema optimaalselt, et vajalikud asjad saaksid tehtud. Kui raha on liiga palju, muutub inimene laisaks. Kui on liiga vähe, ei juhtu harrastussportlastega mitte midagi. Aastatega on finantspoole osatähtsus spordis suurenenud ning on ilmselge, et nii kvaliteetse võistluse korraldamiseks kui ka seal võistlevate sportlaste ettevalmistamiseks on vaja suurtes summates raha. Kui tippudel on liiga vähe raha, jäävad nad ilma võimalusest areneda, suurvõistlustel osaleda ja rahvale medalivõitudega positiivseid emotsioone pakkuda. Raha hulk üksi tippu ei vii, aga kui raha napib, ei pruugi tippu jõuda sportlane, kes võiks selleks eelduste poolest võimeline olla. (Äripäeva toimetis 2014) Oluline põhjus, miks tippportlased vajavad rahastamist, on ka see, et nad ei peaks sportlaskarjääri kõrvalt tööle käima. Tänapäeval on see suureks probleemiks, et andekad sportlased ei saa enda aega pühendada treeningutele, vaid peavad töötama, et tasuda enda elamise ja treeningkulud. Selline raha otsimine ja selle pärast muretsemine tekitab sportlastes stressi ja võib juhtuda, et talendikad sportlased peavad lõpetama karjääri ära enne, kui tippu jõuavad. (State funding...)

Viimase 50 aastaga on sport üha enam muutunud kaubanduseks ning seetõttu on kasvanud ka spordivõistluste arv märgatavalt. (Stewart 2015) Tugevat emotsiooni, mis võistlustega kaasneb, on võimalik müüa suure raha eest ehk sport loob emotsiooni ja elab ise selle müügist (Aaviksoo 2014). Lisaks riigisisestele võistlustele, viiakse läbi ka rahvusvahelisi võistlusi. Nende korraldamine on kõrgem tase ning tänu sellele annab see ka hea ülevaate riigi majanduslikust olukorrast spordis. Ligikaudu 95% kõigist aastas toimuvatest rahvusvaheliste spordivõistluste korraldajateks on 30 arenenud riiki, ülejäänud 170 vähem arenenud maad korraldavad vaid 5% suurtest võistlustest. (Sommer 2004)

Samas ei ole sport vaid professionaalide pärusmaa ning nagu Indrek Saar on öelnud, siis tiitlid ja medalid on boonus ja tippportlaste edu innustav eeskuju, kuid tervemat, harmoonilisemat ja õnnelikumat ühiskonda aitab luua iga inimene, kes jalad tagumiku alt välja võtab ja tegeleb ükskõik millise liikumisharrastusega (Rosen 2016b). Sellest väitest võib järeldada, et heaoluühiskonna arendamiseks on riigis vaja rahastada ja toetada lisaks saavutusspordile ka kõike seda, mis hõlmab liikumisharrastust.

Kehalist aktiivsust soodustav elukeskkond tagab inimese vaimse ja füüsilise tasakaalu ning toetab tervena elatud eluea pikenemist, eneseteostust ning majanduskasvu. Selleks peab aga pakkuma teenuseid ja võimalusi nagu näiteks ehitama kergliiklusteid ning tagama vajaduspõhise liikumisõppe lasteaedades ja koolides. Kõik sellised ettevõtmised nõuavad aga finantsilist tuge ning kuigi nii avalik sektor, eraettevõtted, spordiorganisatsioonid kui ka paljud teised asutused panevad spordi arendamisele õla alla, pole käsitletud valdkonnas siiani piisavalt finantsilisi vahendeid. (Eesti spordipoliitika...)

1.3. Spordi finantseerimine maailmas

Ühtset rahastamis korda või mudelit pole keegi välja töötanud ning seetõttu on spordi rahastamise viisid ja summad, mis antud valdkonda suunatakse, riigiti väga erinevad. Totalitaarses ühiskonnas rahastatakse sporti peamiselt riigi poolt ning suuremosa rahast suunatakse tippporti. (Sommer 2004) Spordimaailm areneb kiirelt ja jõudsalt, kuid finantsilise talitluse osas on palju puudujääke ja teadmatust. Selle põhjuseks võib pidada spordimänedžeride väheseid teadmisi ja õpinguid rahanduse ja rahastuse alal. (Stewart 2015)

Eri maades on alati olnud õhus küsimus, et kas riik peaks sporti, eelkõige olümpiasportlasi ja spordialasi, toetama või mitte. Ameeriklased on maailma edukaim olümpiarahvas, kuid selle riigi Olümpiakomitee on üks väheseid, mis ei saa avalikult sektorilt toetust. Suurim toetus tuleb hoopis erasektorist ja rahva loodud ühendustest, kes aitavad sportlastel unistusi täide viia. (Team USA Fund) Paraku kahelevald ka Ameerikat esindavad sportlased vähese raha üle, sest nii nagu paljudes teisteski eluvaldkondades, on karm tõde see, et võitjaid premeeritakse, üritajaid mitte. Ehk USA Olümpiakomitee suurimad rahalised toetused lähevad liitudele, kes teevad tulemusi ja toovad medaleid, teistele võimaldatakse treeningvahendid ja treenerid, kuid mitte raha. (Whiteside 2013)

Hetke spordikaubanduse liider ja domineeriv pool on USA, kuid ka Lääne-Euroopa toetab mitmeid professionaalseid spordiliigasi. Kolmanda olulise spordipiirkonna on moodustanud Ida-Aasia ja Vaikse ookeani piirkond. Viimaste aastakümnete jooksul on eelnevalt nimetatud piirkondades toimunud suuri spordiüritusi nagu näiteks 2008. aasta Olümpia mängud ja 2010 Delhi

Commonwealth games ning seda arvesse võttes peab tõdema, et finantsiline pool, mis sporti puudutab, on seelses piirkonnas kõvasti arenenud ja heal järjel. (Ibid.)

Uuring, kus vaadeldi 15 erinevat riiki (Portugal, Belgia, Šveits, Taani, Soome, Põhja-Iirimaa, Eesti, Kanada, Austraalia, Holland, Brasiilia, Jaapan, Prantsusmaa, Lõuna-Korea, Hispaania) näitas, et riiklikult koordineeritud raha jagamine profisporti on positiivses seoses tippspordi tulemustega riigis ning annab sportlastele edu saavutamiseks suure eelise. Kuna valitsus saab ise otsustada, kuidas ja millele riigi raha kulutada, ei sõltu tippspordi toetus niivõrd palju üldisest finantsilisest olukorrast riigis, kui hoopis riigi tahtest investeerida profisporti. Samuti leiti, et nende riikide, kes kulutavad rohkem tippspordile kui liikumisharrastusele, sportlased on edukamad, kui need, kes panustavad pigem harrastusspordi arendamisele. (Bosscher et al 2015)

Euroopas võib eristada kolme rahastamise mudelit, võttes arvesse riikliku rahastamise ja harrastajate määra. Esimene on Põhja-Euroopa mudel, kus riiklik rahastamisosa on kõrge, täpsemalt rohkem kui 70 eurot *per capita*. Samuti panustatakse suurelt harrastus sporti ja infrastruktuuri rajamisse. Rahastamismudelis on oluline roll veel hasartmängumaksudel, eriti Skandinaavia maades ning inimeste isiklikel kulutustel. Selle kõige tulemusel on rahva spordis osalemise määr suurem kui 25% ning see mudel on kasutusel lisaks eelnevalt mainitud Skandinaaviat ka Saksamaal ja Hollandis. Lõuna-Euroopa mudelis on see-eest riiklik rahastamismäär umbes 40 eurot *per capita*, kuid märkimisväärselt suur osa suunatakse profisporti. Majapidamiskulud spordivaldkonda on väiksed, sest keskmised sissetulekud on madalamad kui Põhja-Euroopa mudelit kasutatavates riikides. Teine ehk Lõuna-Euroopa mudel on kasutusel Itaalias, Portugalis ja Hispaanias ning neis riikides jääb inimeste spordis osalemine 10% juurde. Kolmandas ehk Ida-Euroopa mudelis on riiklik toetus madalam kui 20 eurot *per capita*, kuid on olulisem kui eraettevõtete panus. Madalate sissetulekute tõttu on majapidamiste kulud spordivaldkonda samuti äärmiselt väikesed ning seetõttu on elanike spordis osalemise määr väiksem kui 3%. (Montel et al 2010)

Lisaks välja kujunenud põhimudelitele võib eraldi välja tuua Ühendkuningriikide või Prantsusmaa rahastamise süsteemi. Nimelt Ühendkuningriikides toetab profisport harrastussporti ning riigipoolne toetus tuleb peamiselt hasartmängumaksudest. (Ibid.) Lisaks on loodud ka organisatsioon „UK Sport“, mille peamiseks rolliks on välja töötada strateegiad ning nende alusel investeerida hasartmängumaksust tulenev raha saavutussportlastesse, et tagada maksimaalsed

tulemused olümpial ja paraolümpial. Sportlastele raha jagamise aluseks on võidetud medalid ja eeldus jõuda poodiumile. (How UK...) Samuti on märkimisväärne see, et UK-s majapidamistelt tulenev panus on 400 eurot elaniku kohta. Prantsusmaal toetab riik spordivaldkonda rohkem kui kaks korda kõrgemalt kui Põhja-Euroopa mudelis ning rahastamise osakaal hasartmängumaksudest on reglementeeritud seadusega. (Montel et al 2010)

2. SPORDI RAHASTAMISE ALUSED EESTIS

Lisaks taatele ja füüsilisele olekule eeldab spordiga tegelemine ka tingimuste olemasolu. Tingimuste loomiseks on vajalik aga finantsvahendite olemasolu. Selleks, et inimene saaks minna rulluiskudega sõitma, on tarvis kergliiklus- või halvemal juhul jalakäijate teid ehk liikumisharrastuse populariseerimiseks on vaja tingimusi ning tingimuste loomine nõuab suuri rahalisi väljaminekuid. Ilmselge on ka see, et profispordis peab raha liikuma, sest ilma heade treenerite, vajalike treeningvahendite, võistlustel osalemiste ja treeningtingimusteta maailmatippu ei jõuta. Spordis on palju valdkondi, mis arendamist ja edendamist vajavad ning selleks peab spordi finantseerimist lisaks majapidamistele toetama ka Eesti riik.

2.1. Spordi riiklik rahastamissüsteem Eestis

Spordi rahastamissüsteem, mis hetkel Eestis kehtib, on kasutusel olnud rohkem kui 15 aastat. Peamiseks probleemiks antud süsteemi puhul on selle keerukus ja mitmel juhul läbipaistmatus. Rahastamine on killustatud, mitmetest allikatest toetatakse samu tegevusi, rahastamise põhimõtted ei ole taotlejatele ega avalikkusele selged ning riigi osalusega ettevõtete ja Riigikogu tehtavad ühekordse iseloomuga toetused spordiorganisatsioonidele on kujunenud justkui püsivateks toetusteks. (Rosen 2016a)

Eestis korraldavad sporti ja selle ümber toimuvat (k.a. rahastamine) peamiselt riigi keskvõim, kohaliku omavalitsuse üksused ja spordiorganisatsioonid (VII Eesti Spordi Kongress), kuid sport on Eestis detsentraliseeritud ja ükski riiklik spordiorganisatsioon ei kuulu otseselt kellegi alluvusse, vaid on oma otsustes iseseisvad (Sport). Raha jõuab sporti ka läbi majapidamiste ja äri- ning eraettevõtete ehk Eesti spordi rahastamine on väga killustatud. Antud olukorra keerulisust iseloomustab Lisa 1 välja toodud joonis. Joonisele on kantud kõikvõimalikud allikad, kust kaudu

Eesti spordimaastikule raha liigub ning ükskõik kuidas seda ka ei vaataks, lihtsaks ja selgeks antud pilt ei muutu.

Riigi keskvõimu tasandil on Kultuuriministeerium see, kelle haldusalasse sport peamiselt kuulub. Spordi toetamiseks riigieelarvest Kultuuriministeeriumile eraldatud vahendite jaotamine käib samanimelise seaduse alusel ning sellest on pikemalt kirjutatud 2.3 peatüki alapeatükis. Kohaliku omavalitsuse üksused peavad aga oma territooriumil võimaldama avalike teenuste kättesaadavust ning looma sobivad tingimused spordiga tegelemiseks. (Eest Spordi Kongress)

Toetusi riigirahast spordile jaotavad lisaks Kultuuriministeeriumile ka Hasartmängumaksu Nõukogu, EOK ja Eesti Kultuurikapital. Teoreetiliselt on eespool nimetatud organisatsioonide toetuse jagamise eesmärgid ja prioriteedid paika pandud ning need on välja toodud Lisa 2 joonisel. Kehtiva süsteemi tulemusena on spordi rahastamisel tekkinud olukord, kus nii Kultuuriministeerium, HMN-i, Eesti Kultuurikapital kui ka EOK jagavad raha samadele sihtrühmadele samasuguste tegevuste toetamiseks. Kultuurikapitali, Hasartmängumaksu Nõukogu ja osaliselt ka EOK puhul langevad kokku ka toetuste kätteallikad – nad kõik jagavad hasartmängumaksust laekuvat raha (Eesti Kultuurikapitali toetusallikad on veel lisaks alkoholi- ja tubakaaktsiisist ja muudelt varadelt ning majandustegevusest laekuv tulu, EOK-l lisaks rahvusvahelised toetused ja sponsorid). (Riigikontroll 2012)

Eesti rahastamise struktuur spordis sarnaneb meie naaberriigi Lätiga, kus rahastamisel on avaliku ja erasektori panused küllaltki võrdväärsed. Avaliku sektori toetused varieeruvad aastatega märkimisväärselt ning selle põhjuseks on üleüldine majanduslik olukord, maksude laekumine kui ka poliitilised otsused eelarve kujundamisel. (Tõnise 2015) Toetuste suurejooneline muutus aga tekitab spordiorganisatsioonides küsimusi ning seetõttu pole neil ka turvatunnet, sest kunagi ei teata, kui suur summa see aasta spordile eraldatakse.

Spordikoolituse ja -Teabe Sihtasutuse kogutud andmete ja ekspertarvamuste kohaselt suunatakse aastas sporti ligikaudu 135 miljonit eurot (2013. a andmete põhjal), sellest:

- riigi keskvõim 17 miljonit eurot
- kohalikud omavalitsused 58 miljonit eurot
- erasektor ja annetajad 22 miljonit eurot
- üksikisikute maksed klubidele 25 miljonit eurot

- klubide majandustegevus 13 miljonit eurot

Esitatud summad sisaldavad avaliku sektori toetusi spordiorganisatsioonidele ja spordiprojektidele, spordirajatiste planeerimise, ehitamise ja ülalpidamise kulusid, spordiorganisatsioonidele makstud liikmemakse ja tasusid, spordiklubide majanduslepingute laekumisi ning erasektori annetusi ja sponsorlust kuid ei sisalda endas üksikisikute ja leibkondade kulutusi spordivarustusele ja sporditurismile ega äriühingutele makstud teenustasusid. Lisaks sellele pole arvesse võetud avaliku sektori programmilise kehalise kasvatuse kulusid, laiema kasutusala objektide rajamist ja ülalpidamist ning ka erasektori investeeringuid spordirajatistesse on esitatud andmetest välja jäänud. (Tõnise 2015)

2.2. Tippspordi rahastamise süsteem Eestis

Raha saab tulla sporti kas riigilt, omavalitsuselt või sponsorilt ehk ettevõtjalt. Tippспорт on läinud tänapäeval nii kulukaks, et eraettevõtjad ei suuda kinni maksta isegi ühtainsat sportlast, rääkimata terve spordiala toetamisest. Niisiis saab raha tulla ainult suurtest organisatsioonidest. Kui tahetakse teha tippspordi, peaks raha tulema riigi või suurettevõtete käest. (Äripäeva toimetis 2014)

Eesti spordi katuseorganisatsiooniks on Eesti Olümpiakomitee ehk lühendatult EOK. See on mittetulundusühing, kes kuulub rahvusvahelisse olümpialiikumisse ning kelle eesmärgiks on arendada ja kaitsta spordi- ja olümpialiikumist Eestis. (Põhikiri 2016) Jooksev aasta on olümpiaaasta ning EOK eelarve on rekordiline 6.6 miljonit eurot, millest suurem osa tuleb avalikust sektorist. (Täll 2015) Hetkel tegeletakse riikliku rahastamise aluspõhimõtete muutmistega ning Riigikogule on esitatud nii mõnedki ettepanekud. Kehtiva süsteemi tõttu tuleb projektitoetus, spordialaliitude tegevustoetus ja noortespordi toetus erinevatest allikatest ning selle jaoks tuleb alaliitudel esitada taotlused nii Kultuuriministeriumile, Eesti Kultuurkapitalile, Hasartmängumaksu Nõukogule, EOK-le kui ka riigiosalusega äriühingutele. (Rosen 2016a)

Suurim sissetulek spordialaliitudele tuleb siiski EOK-st projektide põhiselt ja lepingute alusel ning alaliidud omakorda peavad sellest toetusest suutma ülal pidada nii tiptasemel

võistlevaid sportlasi kui ka järelkasvutiimi. Eesti tipp sportlaste ettevalmistust, nii nagu kogu sporti Eestis, toetatakse läbi erinevate allikate. Täpsemalt toimub see läbi EOK, fondide, sihtkapitalide, alaliitude ja klubide, sponsorite ja omafinantseeringute. Eesti Olümpiakomitee panustab tipp sportlaste erinevatesse astmetesse, kuid antud lõputöös on uuritud pigem maailma tippudega võistlevate sportlaste toetamist. Tipp sportlaste ja olümpiaettevalmistuse rahastamise üheks alustalaks on EOK olümpiamängudeks ettevalmistuse toetuste süsteem, kus sportlaste ettevalmistusse panustatakse koostöös spordialaliitudega. Võimalused sportlaste ettevalmistusse panustada on otseselt seotud riigipoolse finantseerimisega ja sponsortoetuste mahuga ning kehtivaid põhimõtteid on rakendatud enam kui 10 aastat. Alaliitudele jagatakse raha vastavalt sportlaste arvule ja taotlustele ning edasine sõltub vaid alaliidust. Erandiks on populaarsed võistkonnaalad, kus toetussummad on fikseeritud, sest seal on tiitlivõistlustel tulemuste saavutamine raskem (Riigikontroll 2012). Individuaalselt võistlevad tipp sportlased, kelle arvelt alaliitudele raha antakse, jaotatakse 5 erinevasse kategooriasse, kus kategooriasisesed ettevalmistustoetuste suurused olenevad sellest, kui palju aastaid on olümpiani jäänud. Kategooriad on järgmised (Toimetis 2015):

- **A tase** - OM 1.-3. koht, MM ja EM 1. koht. Palgafond 1920-2250 eur kuus, kuid kaitseväge palgal olevate A-taseme sportlaste palgafond on väiksem. Ettevalmistustoetus 1067/1867/2400/2667 eur kuus.
- **B tase** - OM 4.-6. koht, MM ja EM 2.-3. koht. Palgafond 1420 eur kuus, ettevalmistustoetus 853/1493/1920/2133 eur kuus.
- **C tase** - OM 7.-12. koht, MM 4.-8. koht, EM 4. koht, universiaad 1. koht. Palgafond 871 eur kuus, ettevalmistustoetus 533/933/1200/1333 eur kuus.
- **D+ tase** - A, B, C tasemele mitte vastavad sportlased, kes on eelolevatele olümpiamängudele individuaalse osaluse taganud. Ettevalmistustoetus 1333 eur kuus.
- **D tase** - Olümpiakoondise kandidaadid, kellel on tulemuste alusel eeldus kvalifitseeruda OMile. Ettevalmistustoetus 320/560/720/800 eur kuus.

Toetuste kasutamiseks on kirja pandud ka tingimused, millest kõige määravam on vast see, et EOK toetab sportlaste ettevalmistust koos spordialaliitudega. Sportlastele määratud palgafondist tuleb täismahus välja maksta töötasu ehk palk koos kõikide seadusandluses ettenähtud maksude

rakendamiseks, ettevalmistustoetuse jaotuse otsustab aga alaliit ning selle pealt makse ei tasuta. Kui A, B ja C tasemel sportlaste puhul kasutatakse toetust vaid A, B ja C sportlaste ettevalmistuseks, sest see on EOK nõue, siis D+ ja D sportlaste toetuse jaotus on alaliidu otsustada. Olles taganud endale või riigile olümpiakoha tõuseb D taseme sportlane D+ tasemele, millega kaasneb EOK poolne ettevalmistustoetuse tõstmine alaliidule C tasemel sportlaste määrani. Palga fondi toetusele ei lisandu. (Toimetis 2015) Selline rahajaotuse süsteem tekitab saavutussportlastel, peamiselt küll D+ isikudel, aga palju küsimusi. Põhiliseks arutelu teemaks on see, et kas sportlane toetab alaliitu või peaks alaliit toetama siiski sportlast? Näiteks on kergejõustikuliit ehitanud üles omaette süsteemi, kus sportlane, kes täidab normi ning tõuseb D tasemelt D+ tasemeni, oluliselt rohkem raha saama ei hakka. Liit saab küll igakuiselt juurde 1333 eurot, kuid sellest rohkem kui pool summat liigub ühisesse fondi, mille abil rahastatakse tugiteenuseid. (Kergejõustiklased 2015) Isegi raha, mille sportlane on võistlustelt võitnud ning kuulub seega ainult talle, peab kergejõustiklane liidust palumas käima ning selle jaoks tšেকে ja kuludokumente sinna esitama (Kagge 2015).

Eesti spordi rahastamissüsteem on üles ehitatud nii, et kui sportlane on tipus, siis tuleb ka toetus. Muudel aegadel tuleb sportlasel ise vaadata, kuidas hakkama saab. Muidugi on lisaks alaliitudele erinevaid alasi ning sportlasi toetamas sponsorid, võimalik on taotleda erinevaid stipendiume ja saada preemiaid, kuid tõsiasi on see, et suurim tugi rahaliselt peaks tulema siiski spordialaliidult. Kuid siin tekib küsimus, et kuidas saab alaliit toetada sportlast, kui EOK eelarve sõltub riigieelarvest ning riigieelarvest spordile suunatud raha jaguneb mitme erineva organisatsiooni vahel? Selline seis sporditippude rahastamisel on tekitanud olukorra, kus viimase aja Eesti spordi edulood on olnud pigem süsteemivälised. Näiteks on riikliku spordirahastamise prioriteete trotsides saavutanud edu tõstja Mart Seim, maadleja Epp Mäe ning noor kuid andekas Kelly Sildaru. Kuigi nad kuuluvad alaliitudesse, siis enne märkimisväärseid tulemusi alaliit neid oluliselt ei toetanud, sest liitudele lihtsalt ei eraldatud nende nimel raha. Nad on sportlased, kes on tõestanud, et suudavad tippu rühkida ka ilma riigi otsese abita, kuid reaalsus on see, et nad on pigem erandid ning toetust vajavad sportlased eeskätt oma karjääri alguses. (Hundimägi 2016)

2.3. Spordi rahastamise regulatsioonid Eestis

Spordiregulatsioon käib Eestis läbi hartade, koodeksite, sporti reguleerivate seaduste ja õigusaktide. Lisaks üldisele regulatsioonile, seatakse eelpool mainitud dokumentides piirid ja kohustused ka spordirahastamise kohta. VIII Eesti Spordi Kongressil esitletud strateegias on välja toodud, et arengudokumentidest enim on spordiliikumist mõjutanud 1994.a III Eesti Spordi Kongressil vastuvõetud ja 1998.a ning 2002.a täiendatud Eesti Spordi Harta. Spordipoliitikat on kujundanud aga 1998.a ja 2005.a Riigikogus vastuvõetud spordiseadus. (VIII Eesti Spordi kongress) Tippspordi rahastamissüsteemi mõjutab lisaks spordiseadusele ka riiklike spordistipendiumite ja -preemiate määramise tingimuste ja korra seadus.

2.2.1. Eesti Spordi Harta

Eesti Spordi Harta ehk EHS on spordiliikumise struktuuri, funktsioneerimise ja arenemise põhimõtete kogum, mis on Eesti spordipoliitika alus ning järgimiseks kõigile spordis osalejatele ja soovituslik valitsemisorganeile. ESH-il on mitu määratlust sealhulgas paneb see paika sportimise korraldamise ja majandamise peamised teed. ESH võetakse vastu ja selles tehakse muudatusi Eesti Spordi Kongressi kui spordiorganisatsioonide ja -üldsuse kõrgeima foorumi poolt. (Eesti Spordi Harta)

Spordis majandamise kohta on antud dokumendis eraldi peatükk, mis Eestis spordi rahastamist suunab ja määratleb. Olulisemaiks rahastamise valdkonnas on peatüki esimene punkt, kus on kirja pandud, kust majandamiseks raha tuleb – riiklikest, juriidiliste ja füüsiliste isikute ning samuti ka spordisüsteemi enda poolt loodud vahenditest. Kooli kehaline kasvatus ja osa spordiorganisatsioonide põhitegevusest kaetakse riigi ja kohaliku omavalitsuse eelarvetest ning samal ajal arendatakse ka vabatahtliku sporditööd kui olulist ressursi spordi viljelemisel. Samuti kuulub riigi ja kohalike omavalitsuste ülesannete hulka spordirajatiste ja –baaside ülalpidamine ning nende kavandamisel ja ehitamisel tuleb järgida säästlikust. (Ibid.)

2.2.2. Spordi rahastamist reguleerivad seadused

Spordiseadus reguleerib Eesti spordivaldkonda sealhulgas määrab ära ka olümpiavõitja riikliku toetuse taotlemise ja määramise alused ning spordi finantseerimise alused. Dokument sätestab ka spordialaliitude, maakonnaspordiliitude ja teiste spordiorganisatsioonide toetamise põhimõtted. (Spordiseadus)

Olulisemad mainitud seaduses on §3, §9, § 10 ja §12, mis määratlevad erinevaid rahastamist puudutavaid valdkondi. Seadus §3 sätestab valla ja linna kohustused kohaliku spordimaastiku arendamisel. Spordiseadus §9 määrab, milliseid spordiorganisatsioone rahastatakse ehk finantseeritakse üksnes neid, kellel on arengukava ja kes on riikliku statistilise vaatluse korraldajale tähtaegselt esitanud nõuetekohase riikliku statistika aruande. Riigieelarvest Kultuuriministeeriumile spordi toetuseks eraldatud vahendite jaotamise korra kehtestab Kultuuriministeerium määrusega. §10 määrab ära riiklikute spordistipendiumite ja -preemiate tasumise kohustuse ning §12 olümpiavõitja riikliku toetuse tasumise kohustuse, mis finantseeritakse riigieelarvest ning toetuse arvutamise aluseks on määrad, mis kehtestatakse igaks eelarveaastaks riigieelarvega. (Ibid.)

Organiseeritud spordiliikumisele ja selle tegevuse rahastamisele on lisaks spordiseadusele äärmiselt oluline ka tulumaksuseadus, täpsemalt §11 „Tulumaksusoodustusega mittetulundusühingute, sihtasutuste ja usuliste ühenduste nimekiri“, mille alusel kinnitatakse Maksu- ja Tolliameti otsusega kaks korda aastas tulumaksu soodustusega organisatsioonide nimekiri. Nimekirja kuulumine on kasulik, sest näiteks nimekirjas olevale asutusele annetades saab füüsiline isik annetuse oma tulust maha arvata ja tal on õigus saada summast tulumaksu võrra tagasi. Samuti ei maksustata tulumaksuga stipendiumit, kui on konkreetsed tingimused täidetud ning mida maksab eelpool mainitud nimekirja kantud isik. (Tõnise 2015)

Suur osatähtsus spordi rahastamise reglementeerimisel on veel hasartmängumaksu seadusel. Hasartmängumaks laekub riigieelarvesse ning §7 määrab, kuidas see jaotatakse. Täpsemalt 37,4 % hasartmängumaksu kavandatavast laekumisest eraldatakse Hasartmängumaksu Nõukogule, kust 32% suunatakse sporti ning Eesti Kultuurikapitalile. (Hasartmängumaksu seadus) Kultuurikapitali seadus §2 määrab ära organisatsiooni ülesanded ning nende hulka kuuluvad spordiprojektide kui ka silmapaistvate sportlaste toetamine (Kultuurikapitali seadus).

Riiklike spordistipendiumite ja -preemiate määramise tingimuste ja korra seadus mõjutab enim eliitsportlasi ja nende järelkasvu. Stipendiumide määramise aluseks on spordialaliitude ja maakondade spordiliitude taotlused nagu määrab ära antud seaduse §2 ning taotlusi saab esitada kaks korda aasta jooksul. Stipendiumi kui ka preemia suurus määratakse ära igal aastal riigieelarves ning §4 ütleb, et stipendiumi määramisel arvestatakse eelkõige olümpiaalade rahvusvahelistel tiitli- ja suurvõistlustel saavutatud tulemusi, vastava spordialaliidu seisukohti ning sportlase professionaalset suhtumist püstitatud eesmärkide realiseerimisse. Nii preemia kui ka stipendium määratakse füüsilisele isikule. Preemiaid määratakse iga aasta 8 tükki – 2 elutööpreemiat ning 6 aastapreemiat. (Riiklike spordistipendiumite...)

3. EESTI SPORDI FINANTSEERIMINE AVALIKEST VAHENDITEST

Spordivaldkond ja selle rahastamine on Eestis keeruline ja ebaselge, sest finantseerimine toimub läbi erinevate allikate ning info finantseerimise kohta on raskesti kättesaadav. Käesoleva bakalaureusetöö raames analüüsis autor peamiselt 2004. aastal avaldatud Eesti spordi rahastamise uuringuaruannet ning 2012. aastal väljastatud Riigikontrolli aruannet riigi tegevuse kohta tippspordis. Töö kirjutaja lõi mõlema uuringuga seoseid ja võrdles neid hetke olukorraga antud valdkonnas. Selleks, et teada saada, kas, kuidas ja mis spordi finantseerimises aastatega muutunud on ning kas olukord on paranenud, tuli töö kirjutajal hankida erinevate organisatsioonide andmeid ning neid varasemate aastatega võrrelda. Parema ülevaate saamiseks tippspordi rahastamise kohta, küsitles töö autor kahte Eesti tegevsporlast, kellest üks on hetkel tipus ning teine sinna pürgiv.

3.1. Uuringumeetod

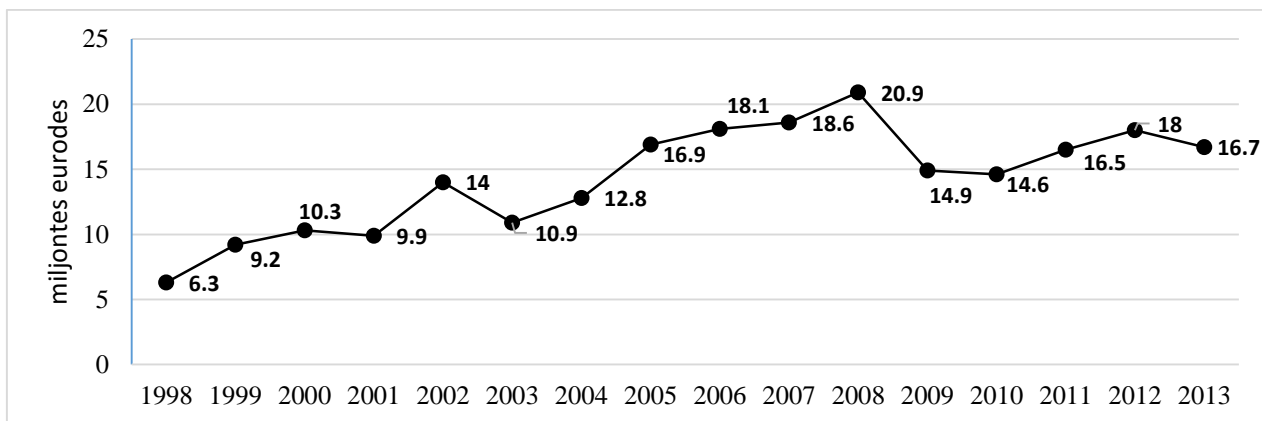
Töö koostamise peamiseks põhjuseks oli Eesti spordi rahastamise ebaselge ja keeruline rahastamise süsteem ning antud teema vähene uurimine. Sellest tulenevalt seati töö eesmärgiks välja selgitada, mis alustel ja läbi milliste kanalite Eesti sporti finantseeritakse ning kuidas rahastamine aastate vältel muutunud on. Eesmärgi saavutamiseks seati mitmed uurimisülesanded – seletada lahti spordi ja tippspordi olemus ning nende rahastamise vajadus, anda ülevaade finantseerimis alustest maailmas, kus põhirõhk oli Euroopal, teha teoreetiline ülevaade spordi rahastamise alustest ja seda suunavatest regulatsioonidest Eestis, koguda andmeid hetke olukorrast ja analüüsida, võrrelda neid eelnevalt läbiviidud uuringutega ning lõpetuseks teha järeldused ja ettepanekud olukorra paremaks muutmisel. Osad ülesanded täideti eelnevates peatükkides ning ülejäänud lahendatakse käesolevas peatükis.

Uuringu läbiviimiseks otsustas töö koostaja kasutada nii kvalitatiivset kui ka kvantitatiivset uuringumeetodit. Selleks koguti andmeid erinevatest andmebaasidest ning analüüsiti neid omavahel. Põhiliseks alustalaks oli 2004. aasta uuringuaruanne Eesti Vabariigi Kultuuriministeeriumile ning 2012. aasta Riigikontrolli poolt läbi viidud audit. Lisaks kahe uuringu analüüsile, küsitles töö autor kahte Eesti tipp sportlast, et saada adekvaatsemat ülevaadet rahastamise süsteemidest alaliitudes ning üldisest rahastamise olukorrast saavutusspordis. Intervjuu viidi läbi töstja Mart Seim-iga ning vasaraheitja Anna Maria Orel-iga. Mõlemad intervjuueeritavad kuuluvad alaliitu, vastavalt siis tõste- ja kergejõustikuliitu ning on vaatamata oma noorele eale teinud juba märkimisväärseid tulemusi. Küsimustele vastasid sportlased interneti vahendusel ning täispikad intervjuud on välja toodud käesoleva töö lisade peatükis.

Oma töö empiirilises uuringus pühendub autor peamiselt riigi keskvõimu poolsele rahastamisele, mille alla on koondatud Kultuuriministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi, Hasartmängumaksu Nõukogu ning Kultuurikapitali poolt sporti suunatud summad. Samuti leiab töö kirjutaja seoseid eelnevatel aastatel tehtud ettepanekute ja soovitusetega spordi finantseerimise süsteemi parandamiseks ning hetkel valitseva olukorraga. Andmete raske ja keerulise kättesaadavuse tõttu ei analüüsita kõiki andmeid kronoloogilises järjekorras, vaid uuritakse neid, mille kohta oli võimalik infot koguda.

3.2. Uuringu tulemused

Aastatega on riigi keskvõimu poolt sporti suunatud summad varieerunud miljonite võrra. Joonisel 1 on välja toodud 1998-2013. aasta jooksul avaliku sektori poolt üleriigilistest allikatest spordi toetuseks eraldatud summad, mis varieeruvad 6.3 miljonist kuni 20.9 miljoni euroni aastas.

Joonis 1. Avaliku sektori poolt sporti suunatud summad 1998-2013 (miljonites eurodes)

Allikas: Tõnise 2015. (autori koostatud)

Vaadates joonist 1, tuleb tõdeda, et rahastamine on ebakorrapärane ning puudub kindel joon, mida järgida. Samuti ei ole joonist 1 vaadates üllatav, et endine Eesti Olümpiakomitee president Neinar Seli on öelnud, et hetkel on Eesti kõige populaarsem spordiala rahastamine ise. Nii spordialaliidud kui ka sportlased ise on pideva pinge all, kuna ühegi hooaja algul ei teata, kas ja kui palju raha see kord jagatakse. (Delfi Sport)

2015. aastal oli riigi raha Eesti spordis kokku 13 915 211 eurot, mis oli 0.16% riigi eelarvest. Seda jaotatakse mitme allika kaudu: Kultuuriministeerium (noortesporti toetus, alaliidu tegevustoetus, rahvusvaheliste võistluste toetus), Hasartmängumaksu Nõukogu (HMMN), Eesti Kultuurkapital, EOK (olümpiaprojekt, Audentese koolitus), Haridus- ja Teadusministeerium ja Sotsiaalministeerium. (Roosna 2016) Tabel 1 on välja toodud Eesti riigieelarve kulud erinevatel aastatel ning ning nendest kuludest sporti suunatud summad.

Tabel 1. Spordile suunatud summa osakaal riigieelarvest (miljardites eurodes)

Aasta	2003	2005	2010	2013	2015	2016*
Riigieelarve kulud	2.484	3.400	5.751	7.800	8.543	8.900
Kulutused spordile	0.0129	0.0169	0.0147	0.0168	0.0139	0.0156
%	0.52%	0.50%	0.25%	0.22%	0.16%	0.18%

Allikad: Riigieelarve, Sommer 2004, Tõnise 2007, Riigikontroll 2012, Puskar 2014, Tõnise 2015, Eelarve, Roosna 2016 (autori koostatud)

Tabel 1 toob hästi välja selle, kuidas aastast aastasse on riigieelarve kulude maht suurenenud, kuid spordile suunatud kulutused protsentuaalselt aina vähenenud. Erandiks on 2016 aasta, kuid need tulemused on välja toodud käesoleva aasta eelarve põhjal ning võivad aasta lõppedes olla muutunud. Spordi finantseerimiseks eraldatud summad varieeruvad aastate lõikes kõvasti ning see on üks põhjustest, miks Eesti Olümpiakomitee ja spordialaliidud on pidevalt mures ning kindlustunne järgneva aasta suhtes puudub. Selline rahaline kõikumine mõjutab omakorda ka saavutussportlasi, kelle sissetulekud on sõltuvuses ebastabiilsetest riigieelarvelistest kuludest spordimaailma.

Tabelis 2 on välja toodud erinevate aastate jooksul keskvõimu poolt panustatud summad ning tuleb tõdeda, et nii nagu spordile suunatud üldkulutused riigieelarvest, varieeruvad numbrid ministriumite siseselt samuti üpris suurelt. 2003. ja 2005. aasta tulemused on tabelis teisendatud kroonidest eurodesse, võttes kursiks 15,6 kr = 1 eur ning kuni 2003. aastani oli Haridusministeerium üksinda seisev organisatsioon, kuid hiljem koondati Haridus- ja Teadusministeerium kokku. 2016. aasta tulemused, mis olid kättesaadavad, on välja toodud ministriumite käesoleva aasta eelarve põhjal ning võivad aasta lõppedes olla muutunud.

Tabel 2. Riigiasutuste poolt sporti suunatud summad (miljonites eurodes)

Finantseerija	2003	2005	2010	2012	2013	2016*
Kultuuriministeerium	9.16	12.08	9.2	11.5	10.4	10.44
Haridus- ja Teadusministeerium	1.43	1.55	1.63	2	1.7	-
Sotsiaalministeerium	0.25	0.25	0.27	0.4	0.3	-
Hasartmängumaksu Nõukogu	1.33	1.96	2.06	2.5	2.6	3.02
Kultuurikapital	0.72	1.09	1.49	1.6	1.8	2.2
KOKKU	12.88	16.93	14.66	18	16.8	15.66

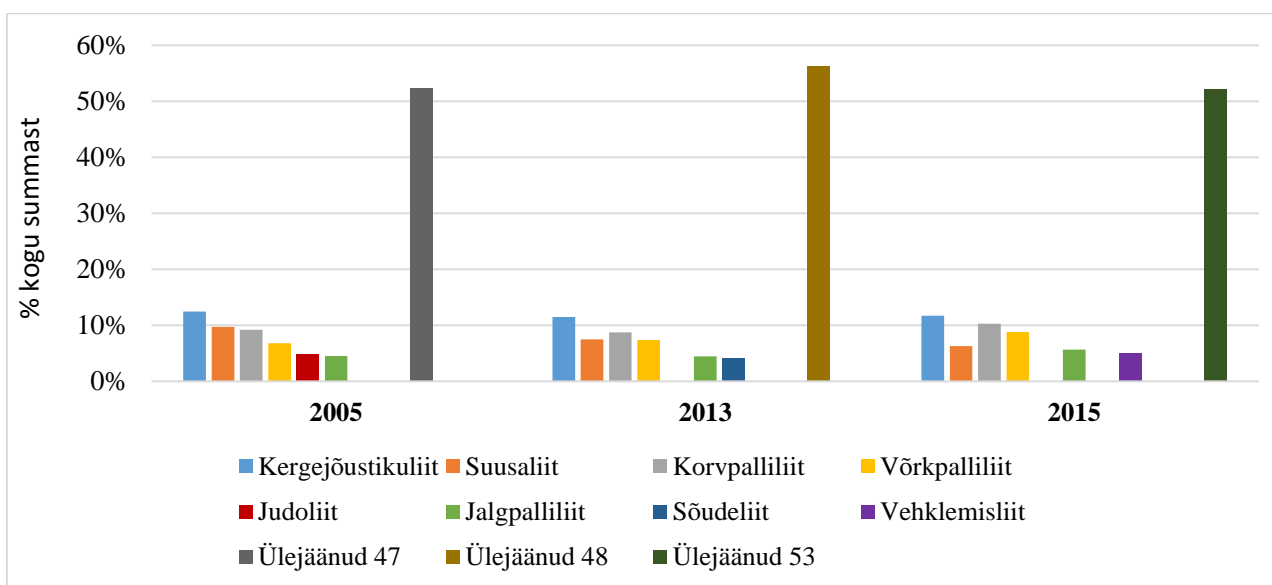
Allikad: Sommer 2004, Tönise 2007, Riigikontroll 2012, Puskar 2014, Tönise 2015, Eelarve (autori koostatud)

Tabelit 2 vaadates tuleb tunnistada fakti, et Eesti spordi rahastamine avalikest vahenditest on kõikuv ning selle tingib peamiselt Kultuuriministeerium. Arvestada, et Eestis on sport riiklikult just antud ministeeriumi haldusalas, ei ole sellised hüppelised muutused akspeteeritavad ja süvendavad töö uuritavas valdkonnas ebastabiilsust. Tabelit analüüsid jään esmalt silma 2010. aasta madal toetus, kuid kuna 2009. aastal oli Eestis majanduskriis, on finantseerimise langus põhjendatav. Samuti on huvitav 2012. aasta üldine kõrge toetus ning 2013. aasta toetuse järsk langus. Sporditeadlikule inimesele pole selline tõus tabelis ilmselt üllatav, sest just sellel aastal toimusid Londonis suveolümpiamängud. Autori jaoks mõnevõrra uskumatu on aga see, et Kultuuriministeeriumi toetus on aastatel 2013 ja 2016 sama, kuigi käesoleval aastal on tulemas suveolümpiamängud ning see eeldaks kindlasti suuremat toetust kui mitteolümpia aastal.

2004. aasta uuringus vaadeldakse 1998-2003. aasta perioodi ning on tõdetud, et Haridus- ja Teadusministeeriumi spordiliikumiseks minevad summad on läbi aastate olnud üsna stabiilsed. 3 viimast uuritavat aastat suunas ministeerium sporti 1.42 miljonit eurot. (Sommer 2004) Tabel 2 alusel saab väita, et eespool nimetatud ministeeriumi panus spordivaldkonda on aastatega suurenenud, kui välja jätta langus, mis on tingitud olümpiaaasta lõppemisega. Sotsiaalministeeriumi sporditoetused on 1998-2003. aastate raames kõikunud, kuid mitte suurtes summates ning selline stabiilsus, pigem isegi väike tõus, ministeeriumi poolt jagatavatest sporditoetustest, püsib siiani.

Läbi Hasartmängumaksu Nõukogu eraldatav toetus on samuti olnud pigem tõusujoonel ning tabel 2 põhjal võib öelda, et kasv jätkub. Kultuurikapitali toetused kõikusid 1998-2002. aastatel 0.3 miljonist 0.47 miljoni euroni, sellele järgnes 2003. aastal ligi 0.3 miljoni eurone tõus ning Tabel 2 näitab, et organisatsioonipoolne spordirahastuse äkiline suurenemine ei olnud ajutine. (Sommer 2004)

Enamus tippportlased kuuluvad spordialaliitu ning saavad sealt rahalist tuge. 03.04.2016 seisuga oli Eestis 66 spordialaliitu, kes kõik olid ka EOK liikmed (Eesti spordi...). Nagu juba eelnevalt sai mainitud, jagati 2015. aastal 13 915 211 eurot riigi raha ning see jagunes 59 Eesti spordialaliidu vahel. 75% sellest summast kuulus 14 alaliidule, ülejäänud läks jagamisele 45 liidu vahel. Esirinnas olid kergejõustik ja korvpall, järgnesid võrkpall, suusatamine, jalgpall. (Roosna 2016) Joonis 2 on välja toodud spordialaliitude toetused üleriigilistest avaliku sektori rahastamisallikatest kolme aasta lõikes.

Joonis 2. Spordialaliitude finantseerimine riigi rahastamisallikatest.

Allikad: Tõnise 2007, Tõnise 2015, Roosna 2016. (autori koostatud)

Nagu näha jooniselt 2, on alaliitude arv, kes toetust saavad, suurenenud, kuigi üldine alaliitude arv võrreldes 2005. aastaga on kasvanud vaid kahe võrra. Protsendiliselt on pilt siiski

aastate lõikes sarnane - ligikaudu 50% kogu jagatavast summast jaotatakse kuue alaliidu vahel ning ülejäänud, vastavalt aastale, 47-53 vahel. Kergejõustikuliit, suusaliit, korvpalliliit, võrkpalliliit ning jalgpalliliit on figureerinud kõigil vaadeldavatel aastatel tabeli eesotsas, muutunud on vaid % suurus kogu jaotatavast rahasummast. On arusaadav, et pallimängudeks on vaja tiime, mis on suurearvulised, ehk liitu kuulub palju inimesi ning kergejõustik hõlmab endas rohkelt alasi ehk ka selle liidu liikmete arv on suur, kuid pisut ebaloogiline tundub, et kõigest 6 alaliitu 59-st saavad peaaegu pool kogu jagatavast summast.

Veel parema ülevaate saamiseks tippspordi rahastamise süsteemide ja olukorra kohta, viis töö autor läbi kirjalikud intervjuud kahe Eesti tegevspordlasega ning mõlemad intervjuud on muutmata kujul välja toodud lisade peatükis. Täpsemalt küsitles töö kirjutaja Anna Maria Orel-it, kes on Eesti tulevikulootus vasaraheites ning Mart Seim-i, kes valiti 2015. aastal parimaks meesspordlaseks Eestis. Mõlemad sportlased kuuluvad alaliitu – täpsemalt siis kergejõustiku- ja tõsteliitu ning on vaatamata noorele eale teinud juba märkimisväärsed tulemusi.

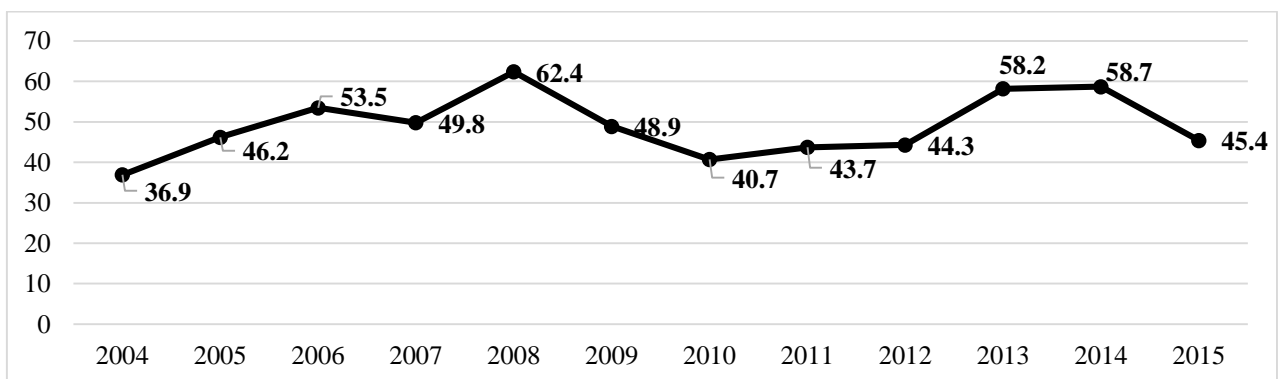
Orel on 19-aastane, vasaraheitega tegelenud ligikaudu 6 aastat, tema nimel on hetkel Eesti juuniorite rekord ning naiste rekordist on puudu vaid 2 ja pool meetrit. Hetkel on tüdruk lõpetamas gümnaasiumit ning päevad on seetõttu sisustatud kahe trenni ja eksamiteks õppimisega. Sellise graafiku kõrvalt nooruk töö ei käi ning ta on ka seisukohal, et kui midagi teha, siis pühendunult. Rahaliselt tuleb neiu toime tänu perele, klubile ja elukaaslasele, kuid loodab, et ajapikku tulevad ka sponsorid. Hetkel on neid vähe - Rahva Toit, kus sportlane saab lõunat süüa ning Sparta spordiklubi, kus Orel oma jõutreeninguid teeb. Kuigi tüdruk end laristajaks ei pea, leiab, et praeguste summadega on võimalik võistelda veel vaid U23 klassis ning naisteklassis oleks sellise eelarvega väga keeruline toime tulla. Intervjuud läbi viies tuli välja tõsiasi, et liidu poolsed rahastamissüsteemid pole mitte ainult tavakodanike jaoks segased, vaid ka liitu kuuluva sportlase arvates pole asjad päris nii nagu võiks. Näiteks sai Orel eelmine hooaeg liidult toetust 200 eurot hooaja peale ning see hooaeg on selleks summaks olnud 0 eurot. Neiu on alaliidult toetust küll küsinud, kuid sai sealt eitava vastuse. Orel leiab, et raha jagamisel tuleks rohkem märgata talente ja sportlasi, kellel on potentsiaali tippu jõuda ning kuna raha on vähe ja kõiki tõesti toetada ei saa, siis võiks kergejõustikuliit vähemalt alates U23-st, sportlastesse rohkem panustada. Hetkel on ta õnnelik ja tänulik, et on kohanud mitmeid häid inimesi ning et ta on sellises suurepärases klubis nagu Tallinna Kalev, kes aitab rahaliselt treeneri ja laagrite tasustamisel, sest muidu oleks

treenimine veelgi keerulisem. Mõniaeg tagasi oli telepildis uudis, kus arutati kergejõustikuliidu raha jagamise süsteeme, sest nii mõnigi liitu kuuluv sportlane polnud rahul raha jagamise põhimõtetega. Sealjuures mainis liidu president Erich Teigamägi, et suur osa D+ kategooria sportlaste toetusraha läheb ühisfondi, millest toetatakse noorsportlasi. Intervjueeritav polnud sellisest asjast aga kuulnudki ning seetõttu tekkis töö kirjutajal küsimus, et kuhu kaob raha, mis eraldatakse liidule sportlaste toetuseks, kuid mida sportlased kätte ei saa? Siinkohal tsiteeriks Anna Maria Oreli vastust sellele küsimusele: „Oi ma tõesti ei oska ja võib-olla kohati ka ei tahaks sel teemal spekuloida/arvamust avaldada. Pakuks võib-olla ainult seda, et rohkem läheb n.ö vanadele tegijatele. Kuid kuuldes peale Mätase pealtnägijas käimist, et tegelikult on liidul n.ö ühisfond, kuhu siis läheb ülejääk noorsportlastele, olin tõsiselt üllatunud, kuna ei ole sellest kuulnudki. Samuti natuke võib-olla panustatakse mõttetutele asjadele. Eelmise aasta näitel, tehti kõikidele U23 koondisekandidaatidele riietus eks - isegi neile, kes normi ei täitnud. See, mis Tallinnas toimus. Isiklikult, olles siis alles U20 ja mul oli ka normatiiv täidetud, vormi ei saanud“. Antud intervjuu tõi selgelt välja selle, et rahastamissüsteem tippspordis on hetkel paigast ära ning alaliidud, eelkõige kergejõustikuliit, peaks oma finantseerimispoliitika põhimõtted üle vaatama.

Teine kirjalik intervjuu sai läbi viidud 2015. aasta parima meessportlase Mart Seim-iga. Lisaks nimetatud tiitlile, tõi Seim Eestile 2015. aasta tõstmise maailmameistrivõistlustelt hõbemedali ning 2016. aasta Euroopa meistrivõistlustelt pronksmedali. Mart on 25-aastane, viimastel aastatel tuntust kogunud tõstja, kes võistleb üliraskekaalu (+105 kg) kategoorias. Autori arvates on Seim hetkel üks suurimaid medalilootusi tulevasel olümpial ning sportlase endagi suurimaks eesmärgiks on nimetatud võistlusel teha hea sooritus. Hetkel profisportlane tööd ei tee, kuid see-eest trenn kaks korda päevas ning õhtul külmakamber - seda võib võrdsustada ühe täispika tööpäevaga. Olles hetkel spordimaailma tipus, on Mardil palju sponsoreid ning seetõttu kulub enda raha peamiselt vaid toidule. Ta on üks erandeid, kes pole ise endale sponsoreid otsinud, vaid kus sponsorid on ise huvi üles näidanud. Riided, varustus, treeningisaal, füsioteraapia ja muud teenused katavad sponsorid, treeninglaagreid finantseerib alaliit ning tiitlivõistlused tasub EOK. Sellised privileegid on tekkinud viimaste aastate jooksul, kui tulid märkimisväärsed tulemused. Enne suuremaid saavutusi tuli kõik eespool nimetatud kulutused tasuda ise ning sel ajal tuli raha ja toetus sportlase isa rahakotist. Arvestades seda, kui väikseid toetusi saab tõsteliit EOK-lt, on sportlane alaliidu tööga rahul ning toob välja selle, et erinevalt kergejõustikuliidust, on antud alaliidus

sportlasele mõeldud raha siiski suuremas osas õige inimeseni ka jõudnud. Ligikaudu 12 aastat on Mart tõstmisega tegelenud ning selle aja jooksul on liidu toetused kasvanud umbes 10-15 korda. Kuid mees rõhutas, et ega ta praegugi hiiglaslikke summasid saa, vaid algusaastatel oli toetus lihtsalt minimaalne ning enne tiitlivõistluste medalit poleks ta ilma isapoolse finantseeringuta hakkama saanud. Samuti on ta tänulik oma sponsoritele, kes on õla alla pannud, sest tõdes, et ilma nendeta tuleks siiani vaevu ots otsaga kokku ning keskendumine treeningutele oleks ilma toetusteta pigem häiritud. Nii nagu nooruke Anna Maria Orel, leidis ka Mart Seim, et EOK rahajagamise süsteem on natuke käest ära. Nimelt arvab ka maailma teine mees tõstmisspordis, et raha tuleks suunata sinna, kus tehakse tulemusi ja kus on potentsiaali, mitte liitudele, kus on paremad jutumehed. Ka riigipoolse finantseerimise osas oli sportlane arvamusel, et summasi tuleks tõsta, sest riigieelarve on viimase 15 aasta jooksul olnud pidevalt tõusuteel, kuid EOK eelarve on pigem jäänud samale tasemele.

Lisaks spordivaldkondadele, kus peamisteks finantseerijateks on ministeeriumid, EOK ja muud organisatsioonid, suunavad avalikus sektoris raha sporti ka kohalikud omavalitsused (KOV). Eestis on hetkel 213 omavalitsust, millest 30 linna ja 183 valda, ning nad otsustavad ja korraldavad kohaliku elu küsimusi, kaasa arvatud sporti puudutavaid teemasi. (Kohalik omavalitsus) Joonis 3 on välja toodud kohalike omavalitsuste poolt sporti panustatud summad miljonites eurodes aastatel 2004-2015. Nii nagu riigi keskvõimu poolt sporti panustavad summad aastate lõikes kõiguvad, nii ka KOV-ide poolne finantseerimine spordi arendamiseks pole aastate lõikes sama.

Joonis 3. KOV-ide poolt sporti suunatud summad 2004-2015. aasta (miljonites eurodes)

Allikas: Tõniste 2015, Riigiraha. (autori koostatud)

Pärast majandusbuumi 2008. aastal, hakkas riigis süvenema majanduslangus ning sellest tulenevalt langesid ka sporditoetused KOV-ide poolt, mis kestsid kuni 2010. aastani. Kui 2013. ja 2014. aastate panus oli juba märkimisväärselt kõrgem kui paaril eelneval aastal, siis 2015 langes toetus rohkem kui 10 miljoni euro võrra. Vaadates joonist 3, võib tõdeda, et viimase aasta toetus on langenud peaaegu 2012. aasta tasemele, 1,1 miljoni euro kasuks 2015. aastale. Kasutades statistikaameti kodulehel olevat ostujõu kalkulaatorit, avaneb aga karm reaalsus. Nimelt 45.4 miljonit eurot praegu vastab 44.4 miljonile eurole aastal 2012. Sellest saab järeldada, et kohalike omavalitsuste toetus spordile on astunud mitu sammu tagasi ning langenud 2012. aasta tasemele. Samuti võib joonis 3 põhjal öelda, et 2014. aasta toetus oli üllatavalt kõrge, lausa 58,7 miljonit, kuid tõsiasi on see, et see vastab 50,8 miljonile eurole 2009. aastal. Kui joonis 2 vaadates tundub eelpool mainitud aastate toetuste vahe olevat 9.8 miljonit eurot, siis tegelikult on see vaid 1,9 miljonit eurot. (Statistikaamet) Nende teisenduste põhjal tuleb tõdeda, et aastatega on spordirahastamise tõus olnud väike ning hetkel on see lausa vähenemas.

Töö autor analüüsis ka 2004. aasta uuringus tehtud ettepanekuid ning võrdles neid hetkeolukorraga, et jõuda järeldusele, kas rohkem kui 10 aastat tagasi kirja pandud soovitusi on nüüdseks kuulda võetud. Üldiste ettepanekute põhipunktiks oli majandusarvestuse süsteem ja selle konkreetne välja töötamine ning riigieelarvest fikseeritud toetuse taotlemine spordile. (Sommer 2004) Töö kirjutamise käigus aga ilmnes tõsiasi, et kumbagi ettepanekut pole suudetud siiani täide viia. Kui süsteemi on mingilgi määral üritatud korrastada, kuigi siiani on see ebaselge ja raskesti mõistetav, siis mingisugust fikseeritud toetust spordile 2016. aastal veel ei eraldada. Soovitati määratleda ka ministeeriumite rahastamise vahekord (Sommer 2004), kuid kui lugeda regulatsioone ja vaadelda tabel 2 välja toodud arvandmeid, siis konkreetset vahemikku pole siiani määratletud ning toetused kõiguvad aastate lõikes.

Lisaks sellele võrdles töö kirjutaja praegust olukorda 2012. aasta auditi aruandes Riigikontrolli poolt välja toodud soovitude ja ettepanekutega. Pärast auditi tegemist oli Riigikontrolli poolseid soovitusi süsteemi ja olukorra parandamiseks mitmeid. Kultuuriministril soovitati analüüsida, milliseid tegevusi on lähiajal spordisüsteemi arendamiseks võimalik ellu viia, ning koostada sellest tulenevalt tegevuskava, mis pööraks tähelepanu enam treeneritele, andekatele noorteklassi sportlastele, tippportlastele vajalike tugiteenuste pakkumisele ja koostööle

teadusasutustega. (Riigikontroll 2012) Tulemuseks on 18. veebruaril 2015. aastal Riigikogus heaks kiidetud „Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030“, mis valmis Kultuuriministeeriumi ja spordiorganisatsioonide poolt. (Klaan) Spordi toetamise paremaks planeerimiseks soovitas Riigikontroll kultuuriministril analüüsida tippspordist tulenevat võimalikku kasu riigile ning seada tippspordile selged eesmärgid, mille täitmist oleks võimalik hinnata. Kindlaid eesmärke pole Kultuuriministeerium tippspordile siiski määranud, kuid spordiüritustelt riigile tulevat majanduslikku kasu on ministeerium hakanud uurima ja analüüsima. Spordisüsteemi rahastamise korrastamiseks ning administratiivselt tõhusama ja säästlikuma rahajagamise tagamiseks soovitas Riigikontroll kultuuriministril eristada selgelt toetuste jagajate rollid ning erinevate allikate soodustatud isikud ja tegevused. Samuti tagada kontroll sporditoetuste kasutamise üle. (Riigikontroll 2012) Tööd kirjutades aga selgus, et teoreetiliselt on toetuste jagajate sihid ja rollid jaotatud, kuid tegelikkuses finantseeritakse samu projekte ja suunatakse suuremad summad siiski samadesse organisatsioonidesse.

3.3. Uuringu järeldused ja ettepanekud

Antud peatükis paneb autor kirja järeldused tulenevalt tulemuste analüüsist ja võrdlusest ning teeb ettepanekuid, millistele valdkondadele ja teguritele tuleks rohkem tähelepanu pöörata.

Eesti spordi rahastamise süsteem on korralikult välja arenemata ning kitsaskohti jätkub lademetes. Suurimaks probleemiks autori silmis on ebastabiilsus ja suur rahastamisallikate killustatus. Eesti spordi ja tippspordi finantseerimise süsteem tuleks korrastada ning saavutada stabiilne ja õiglane toetuste jagamise süsteem. Kindel on see, et tegemist on valdkondadega, mis vajavad pidevat arendamist ning nõuavad suurt tööd ja pingutusi enne, kui miskit paremuse poole liikuma hakkab.

Töö autor leiab, et eelkõige peaks riik tagama spordile igal aastal kindla % riigieelarvest ning seejärel peaks suutma Kultuuriministeerium kui suurim ja tähtsaim spordi finantseerimise haldaja riigis, sporti suunatavad rahavood aastate lõikes ühtlustada. Hetkel varieeruvad need summad miljonite eurode võrra ning see teeb spordimaastikul tegutsevate alaliitude ja sportlaste endi hooaja eesmärkide, treeningute, võistluste planeerimise ja korda saatmise keeruliseks.

Praegune spordi finantseering on liigselt mõjutatud teiste valdkondade sissetulekutest nagu näiteks hasartmängumaksudest. Aastate vältel võib maksutulu varieeruda suurelt ning seetõttu on Hasartmängumaksu Nõukogu panus spordi rahastamisele iga aasta eel lahtine. Sissetulekut saab küll ennustada ja erinevate arvutuste põhjal tuletada, kuid reaalselt tulemit enne aastalõpu laekumist teada ei ole. Töö koostaja leiab, et Nõukogu poolne panus peaks olema määratletud kindla summaga ning lisaks sellele lisanduks veel mingi protsent laekunud maksutuludest eelnevalt kinnitatud konkreetsele toetusele. Korrekture vajaks ka tippspordi rahastamissüsteem, sest hetkel laekub suur osa summadest samadele alaliitudele ja projektidele ning võrdväärselt üldise spordirahastamise süsteemiga, on ka tippspordi finantseerimine ebakorrapärane ja arusaamatu. Toetusi jagavad organisatsioonid nagu näiteks EOK ja Kultuurkapital peaks raha jagamise eesmärgid ja suunad üle vaatama ning vajalikke korrekture tegema. Hetkel on seisukord selline, kus raha, mida jaotatakse, liigub ühest allikast mitmele erinevale allikale ning liidud peavad seetõttu viima avaldusi ja toetust paluma sama projekti kohta erinevatest asutustest. Tagajärjeks on aga see, et hästi kirjutatud projekte finantseeritakse erinevate organisatsioonide poolt ning teised toetusi vajavad ettevõtmised jäävad rahata. Samuti tuleks üle vaadata spordialaliitude poliitika rahajagamisel, sest hetkel selle üle kontroll puudub ning juhtumeid, kus sportlane peab enda teenitud raha lunimas käima, on mitmeid. Töö autorile jääb mulje, et Eesti noored ja andekad sportlased peavad lootma headele inimestele ning õnnelikele juhustele, sest liit hakkab toetama alles siis, kui täidetud on sportlaste kategooria normid. Samuti leiab lõputöö koostaja, et sportlaste pahameel liidu rahaasjade korraldamise osas pole sugugi ilmaasjata. Kiiremas korras tuleks raha jagamise põhimõtted üle vaadata ning vajalikud korrektuurid läbi viia, sest olukord, kus Eesti tulevikulootus saab liidult terveks hooajaks 200 eurot on kergelt öeldes naeruväärne. Mõlemad intervjuud tõid välja tõsiasja, et tippu jõudmiseks pole alaliitudel mõtet abi otsida ning peamised finantseerijad on sellel ajaperioodil siiski vanemad. Enne tiitlivõistluste medalit liidud raha ei jaga ning ka sponsoreid on raske enne suuremaid saavutusi leida. Nii, kui tulevad tulemused, hakkavad raha jagama nii EOK, alaliit kui ka sponsorid. Autor leiab, et selline olukord on pigem kurb ja mitte tulemuslik, sest kõikide sportlaste vanematel ei ole võimalik niivõrd suuri summasi oma laste tegevusse investeerida ning seetõttu on talendikad noored sunnitud lõpetama enne, kui tippu jõuavad.

Kindlasti tuleks üle vaadata ja stabiilsemaks muuta ka kohalike omavalitsuste rahavood spordi arendamisse. Pisut naeruväärne tundub, et hetkel sporti panustatav summa on võrdväärne aastate taguse finantseerimisega. Samuti ei tohiks olla aktsepteeritav mitmemiljoniline langus aastate vältel. Autor on seisukohal, et mida suurem panus spordi- ja aktiivse eluviisi arendamisele koolide ja maakondade raames, seda tervem on kogu Eesti ühiskond ning seda väiksem kulu peaks olema hiljem tervishoiule. Ehk töö kirjutaja leiab, et tuleks üle vaadata erinevate tegevusvaldkondade toetused ning kindlasti ei tohiks omavalitsused kärpida kulutusi spordi arvelt.

Üldjuhul tundub hetkel autorile, et riigi keskväõimu panus spordi rahastamisele võiks olla märkimisväärselt suurem ja stabiilsem. Samuti peaks süsteem olema korrektsem ja läbipaistvam ning seda mitte ainult spordimaastikul tegevatele inimestele vaid ka tavakodanikule.

KOKKUVÕTE

Sport ümbritseb igapäevaselt nii profisportlast, harrastussportlast kui ka tavakodanikku. Pole oluline, kas sporti harrastatakse oma heaolu jaoks või tehakse eliitsporti ning esindatakse riiki, finantsilisi kulutusi nõuavad mõlemad tegevused. Selleks, et luua sobiv keskkond ning tagada piisavate ja vajalike vahendite olemasolu, tuleb spordivaldkonda suunata suurem summa raha. Lisaks majapidamiste toetustele, mis on suunatud eelkõige indiviidi enda heaoluks, toetavad ka riigi keskvõimu organisatsioonid spordivaldkonda. Paremate tulemuste jaoks saavutusspordis ning tervema ja aktiivsema ühiskonna nimel tuleks sporti panustada aga tunduvalt rohkem, kui seda hetkel tehakse.

Kuigi erinevate tegevusvaldkondade rahastamise ümber on alati suurt kisa tehtud ning ühegi summaga kunagi rahul ei olda, siis hetkel on spordi finantseerimise teema tõusnud eriliselt esile. Alles hiljuti oli Eesti Olümpiakomitee presidendi valimine ning 2016. aastal toimub siiski olümpia. Need kaks eespool nimetatud sündmust on suurimateks põhjusteks, miks spordi rahastamise teema taaskord aktiivselt arutellu tuli. Eestis tuleb sporditegevuse arendamiseks raha mitmest erinevast allikast ja seetõttu võib väita, et rahastamise alused ja süsteem on aetud keeruliseks ning pole piisavalt läbipaistev. Eelnevatel aastatel on antud lõputöö käigus käsitletava teema kohta tehtud vaid paar uuringut, kuidas, kellele ja kui palju raha spordis suunatakse, kuid ühtset konkreetset süsteemi pole siiani suudetud luua. See on peamiseks põhjuseks, miks vastuseta jäänud küsimusi ning arusaamatusi toetuste jagamise teema kohta on tekkinud üpris palju.

Käesoleva bakalaureusetöö teemaks oli „Spordi rahastamise alused Eestis“ ning uurimisprobleemiks spordi ning tippspordi alarahastatud, läbipaistmatu ja ebakorrapärane finantseerimine Eestis. Lähiajal on meedias aktiivselt sõna võtnud tegevspordlased, kes ei ole finantskorraldusega spordis rahul ning seetõttu olid töö peamiseks uurimisküsimusteks spordivaldkonna ja tippspordlaste rahastamissüsteemi olemus ja korraldus ning spordirahastamise olukord võrreldes eelnevate aastatega. Sõltuvalt uurimisprobleemist ja küsimustest, oli töö

eesmärgiks lahti seletada ja selgust luua Eesti spordi, süvendatult profispordi, rahastamise alused ja süsteem, analüüsida hetkeolukorda ning võrrelda seda 12 ja 4 aastat tagasi läbi viidud uuringu tulemustega. Taheti ka välja selgitada, kas aastaid tagasi tehtud ettepanekuid ja soovitusi on kuulda võetud ning läbi viidud korrekture, et muuta rahastamine arusaadavamaks ja korrektsemaks. Eesmärgi saavutamiseks pani töö koostaja endale kirja ülesanded, mis tuli lõputöö käigus lahendada. Kõigepealt uuris töö autor spordi ja tippspordi olemust, nimetatud valdkondade rahastamise vajadust ning finantseerimismeetodeid maailmas. Seejärel keskendus Eesti spordis toimuvale – spordivaldkonna ja profispordlaste finantseerimise alustele, avaliku sektori poolsetele toetustele ning seadustele ja aktidele, mis antud teemat mõjutasid. Empiirilise uuringu osas analüüsis ja võrdles töö koostaja hetkeolukorda aastate taguste uuringute tulemustega ning seletas lahti profispordi rahastamissüsteemid läbi tegevspordlaste silmade. Vastavalt uurimistulemustele ja analüüsidele, tegi töö autor järeldusi ja ettepanekuid, kuidas ja mida uuritavas valdkonnas muuta ja parandada.

Antud töös keskendus autor peamiselt 2004. aastal läbi viidud uuringule, 2012. aastal avaldatud Riigikontrolli aruandele ning hetkel saadaolevatele arvandmetele. 2004. aasta uuring oli kirjutatud spordi rahastamise teemal ning Riigikontroll auditeeris riigi tegevust tippspordi toetamisel. Lisa-andmeid küsiti ka Kultuuriministeeriumilt ning tippspordi finantseerimisest reaalsema ülevaate saamiseks viis koostaja läbi kirjaliku intervjuu Mart Seimi ja Anna Maria Oreliga. Seoste ja võrdluste loomise lihtsustamiseks tegi koostaja mitmed tabelid ja graafikud ning analüüsis neid antud kirjatükis iseseisvalt.

Uuringu tulemused näitasid, et spordi finantseerimise olukord pole märkimisväärselt paremuse poole liikunud. Riigieelarve kulud on aastate lõikes küll suurenenud, kuid sellest spordile suunatud raha pole märkimisväärselt kasvanud. Samuti on toetussummade vahe aastate lõikes mitme miljoni suurune ehk mingit stabiilsust ja ühtset joont finantseerimises hetkel ei ole. Kui rohkem kui 10. aastat tagasi tehti ettepanek fikseerida kindel summa riigieelarvest, mis igal aastal spordivaldkonna toetuseks eraldataks, siis siiani pole seda suudetud või tahatud korda saata. Hetkel kõigubki enim Kultuuriministeeriumi poolt sporti panustatav summa, kuid kui arvesse võtta fakti, et sport on just nimetatud ministeeriumi haldusalas, on selline rahaliste vahendite pidev ning suur muutus aktsepteerimatu. Olukord pole hea ka profispordi finantseerimises, kus EOK jagatavast summast pea 50% liigub kuute suuremasse alaliitu ning ülejäänud raha tuleb jagada rohkem kui 43

alaliidu vahel. Läbi viidud kirjalikud intervjuud kinnitasid fakti, et enne tippu jõudmist erilist rahalist toetust liitude poolt loota pole mõttet. Kui tulevad tulemused, siis tuleb ka toetus. Tulemusi analüüsid kerkis esile ka tõsiasi, et kohalike omavalitsuste toetus piirkonna spordi arendamisele on astunud mitu sammu tagasi ning kukkunud peaaegu 2012. aasta tasemeni.

Käesolev bakalaureusetöö andis üldise, kuid selge ülevaate riigi keskväimu panustamisest Eesti sporti ning tippporti. See uuring tõi välja murekohad, millele tuleks tähelepanu pöörata, kui tahetaks, et rahvas oleks terve, elujõuline ja aktiivne ning spordi areng riigis oleks pidev. Autori arvates tuleks luua ühtne rahastamisskeem, mis tagaks kindlad ja suuremad toetused spordimaailma ning alaliidud peaks võimaldama noortele andekatele sportlastele suuremaid rahalisi toetusi.

VIIDATUD ALLIKAD

- Aaviksoo, P. (2014) Sport ja äri.
<http://www.eok.ee/sites/default/files/artiklid/2014/V%20SP%20Aaviksoo2.pdf>
(28.04.2016)
- Boone, L. E., Kurtz, D.L. (2006) *The Best Things Anybody Ever Said About, Sports, Management, and Marketing*. Thomson: South-Western.
- Bosscher, V., Shibil, S., Westerbeek, H., Bottenburg, M. (2015) *Successful Elite Sport Policies: An international comparison of the Sports Policy factors Leading to International Sporting Success (SPLISS 2.0) in 15 nations*. Maidenhead: Meyer & Meyer Sport
- Delfi Sport. (2015) EOK president Neinar Seli: Miks on Eesti kõige populaarsem spordiala rahastamine? Konkurents on ju meeletu, võitjaid vähe.
<http://sport.delfi.ee/news/liikumine/uudised/eok-president-neinar-seli-miks-on-eesti-koige-populaarsem-spordiala-rahastamine-konkurents-on-ju-meeletu-voitjaid-vahe?id=72485603> (15.04.2016)
- Eelarve. Kultuuriministeerium. <http://www.kul.ee/et/organisatsioon/majandusteave> (21.03.2016)
- Eesti Kultuurikapitali seadus. Vastu võetud Riigikogus 01.06.1994.a. – RT I, 1994, 46, 772-
(12.04.2016)
- Eesti Spordi Harta. <http://www.eok.ee/eesti-spordi-harta> (19.04.2016)
- Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030. Vastu võetud Riigikogus 18.02.2015.a. –
RT III, 20.02.2015, 2.
- Eesti spordiregistrisse kantud organisatsioonid. (2016) – *Eesti Spordiregister*.
<https://www.spordiregister.ee/?ac=registrist> (03.05.2016)
- Elferink-Gemser, M. T., Jordet, G., Coelho-E-Silva, M. J., Visscher, C. (2011) The marvels of elite sports: how to get there? – *British Journal of Sports Medicine*. Vol. 45. London. pp. 683-684

- Hasartmängumaksu seadus. Vastu võetud Riigikogus 22.04.2009.a. – RT I, 2009, 24, 146. (12.04.2016)
- How UK Sport funding works. – *UK Sport*. <http://uksport.gov.uk/our-work/investing-in-sport/how-uk-sport-funding-works> (26.04.2016)
- Hundimägi, A. (2016). Lõpetame tippspordi riikliku rahastamise. – *Äripäev*. <http://www.aripaev.ee/arvamused/2016/02/09/aivar-hundimagi-lopetame-tippspordi-riikliku-rahastamise> (29.04.2016)
- Kagge, R. (2015) Kergejõustiklased süüdistavad alaliitu segastes rahaasjades. – *Pealtnägija*. (29.04.2016)
- Kakko, H. Spordi mõiste ja seos rekreatsiooniga. http://web.ametikool.ee/~heli.kakko/liikumine/?%C3%95ppmaterjal:Spordi_m%C3%B5iste_ja_seos_rekreatsiooniga (20.03.2016)
- Kergejõustiklased pole rahul alaliidu raha jaotamise poliitikaga. (2015) – *Pealinn*. (29.04.2016)
- Klaan, M. Arengustrateegia „Eesti sport 2030“ – *Kultuurministeerium* <http://www.kul.ee/et/tegevused/sport/arengustrateegia-estis-sport-2030> (06.05.2016)
- Kohalik omavalitsus. <http://www.fin.ee/kov> (20.04.2016)
- Lippe, S., Vene, P. (2008) Liikumisharrastus ja sport. Rahastamisvõimalused Euroopa Liidus. Tallinn: Sunprint
- Loko, J. (1996). Sporditeooria. Tartu: AS ATLEX
- Montel, J., Waelbroeck-Rocha, A. E. (2010) The different funding models for grassroots sports in the EU. Brüssel. http://ec.europa.eu/internal_market/services/docs/sport/conference20100216/2the_differen nt_grassroots_sports_funding_models_in_the_eu_en.pdf (01.04.2016)
- Puskar, J. (2014). Laste- ja noortesporti rahastamine Eestis. TÜ Ettevõtetemajanduse instituut. 66 lk. (Bakalaureusetöö)
- Põhikiri. (2016). MTÜ Eesti Olümpiakomitee. (28.04.2016)
- Raudsepp, L. (2012). Spordisotsioloogia. Tartu Ülikool. http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/25854/Spordisotsioloogia_materjalid.pdf (27.04.2016)
- Riigieelarve. Riigieelarve ja majandusülevaated. – *Rahandusministeerium*. <http://www.fin.ee/riigieelarve-ja-majandusulevaated> (02.05.2016)

- Riigikontroll. (2012) Riigi tegevus tippspordi toetamisel.
<http://www.spordiinfo.ee/est/g22s171> (21.03.2016)
- Riigiraha. [http://riigiraha.fin.ee/geoqlik/proxy/QvAJAXZfc/opendoc.htm?document=Riigi raha.qvw&host=local&anonymous=true/](http://riigiraha.fin.ee/geoqlik/proxy/QvAJAXZfc/opendoc.htm?document=Riigi%20raha.qvw&host=local&anonymous=true/) (20.04.2016)
- Riiklike spordistipendiumite ja -preemiate määramise tingimused ja kord. Vastu võetud 15.12.2005.a. – RT I, 2005, 68, 533. (29.04.2016)
- Roosna, M. (2016). Kas riigilt saadud 14 miljonit eurot on Eesti spordile vähe või palju? – *Eesti Päevaleht*. (29.04.2016)
- Rosen, A. (2016a) Kultuuriminister esitab valitsusele riikliku spordi rahastamise aluspõhimõtete muutmise ettepanekud . – *Kultuuriministeerium*, 30.03.2016
<http://www.kul.ee/et/uudised/kultuuriminister-esitab-valitsusele-riikliku-spordi-rahastamise-aluspohimotete-muutmise> (28.04.2016)
- Rosen, A. (2016b) Spordipööre. – *Kultuuriministeerium*, 27.01.2016
<http://www.kul.ee/et/uudised/spordipoore> (25.03.2016)
- Sommer, S. (2004) Eesti spordi rahastamine. Tallinna Pedagoogikaülikool. 221 lk. (Uuring)
- Spordiseadus. Vastu võetud Riigikogus 06.04.2005.a. – RT I, 2005, 22, 148. (12.04.2016)
- Sport. Kultuuriministeerium. <http://www.kul.ee/et/tegevused/sport> (26.03.2016)
- State funding of elite athletes. <http://debatewise.org/debates/2870-state-funding-of-elite-athletes/> (29.04.2016)
- Statistikaamet. Ostujõu kalkulaator. <http://www.stat.ee/ostujou-kalkulaator> (20.04.2016)
- Stewart, B. (2015) Sport funding and finance. 2nd ed. New York: Routledge
- Team USA Fund. (2016). U.S. Olympic and paralympic foundation.
<http://www.teamusa.org/us-olympic-and-paralympic-foundation/team-usa-fund> (29.04.2016)
- Toimetus. (2015). Olümpiaettevalmistuse rahastamise põhimõtetest. – *EOK infokiri*. (29.04.2016)
- Tõnise, T. (2007) Spordi üldained – Treener, tase III. Tallinn: Spordikoolituse- ja Teabe Sihtasutus.

- Tõnise, T. (2015) Spordi üldained: treener. Tase 5. Spordi rahastamine. Tallinn: Spordikoolituse- ja Teabe Sihtasutus.
- Täll, K. (2015). EOK järgmise aasta eelarve on 6.6 miljonit. – *Postimees*. (29.04.2016)
- United Nations. Office on Drugs and Crime. Global Sport Fund Grant Programme Guidelines
http://www.unodc.org/pdf/guidelines%20gsf_screen.pdf (25.03.2016)
- VII Eesti Spordi Kongress. (2010)
http://www.eok.ee/sites/default/files/EOK/Kongressid/spordikongress_final.pdf
(26.03.2016)
- VIII Eesti Spordi Kongress. (2014)
<http://www.eok.ee/viii-eesti-spordi-kongress> (26.03.2016)
- Whiteside, K. (2013). Funding for elite athletes based on results, potential. – *USA TODAY Sports*.
<http://www.usatoday.com/story/sports/olympics/2013/07/01/usoc-olympic-funding-based-on-results/2481617/> (29.04.2016)
- Äripäeva toimetus. (2014) Tippspordi raha võiks tulla riigiettevõtetest. – *Äripäev*.
<http://www.aripaev.ee/uudised/2014/04/13/tippspordi-raha-voiks-tulla-riigiettevotetest>
(28.04.2016)

SUMMARY

THE FOUNDATIONS OF FINANCING SPORT IN ESTONIA

Annemar Neiland

Young, old, girl, boy, amateur or a world class athlete - all of these people are surrounded by sport daily. For some people walking to the store is sport even though the shop is located a couple hundred meters away. Even though walking as a hobby is just a small group in a huge area that is sport in general, it still propagates having an active lifestyle and a healthy spirit and can be filed under sports. Not officially of course but it has some similarities. In order to go running at a forest track or nordic walking a person does not need much financial assets. Making an environment suitable for doing sports and the presence of the required tools can only be achieved by funneling more money into the sports field.

In addition to the support of the households, which is usually for the good of the individual themselves, central powers support the sports field as well. As it is with other fields, there is never enough money directed at sports. Sports is a topical matter at the moment because the new Estonian Olympic Committee president was chosen and the Olympics will be held in 2016. These kinds of topics always bring out a fields narrow points and considering sports without a doubt the biggest problem.

The money for developing sports comes from multiple sources so it could be said that the principles of sport financing in Estonia and the system has not yet been thoroughly worked out and is unclear. Although the topic has been talked about for decades there has been no unitary and specific system worked out. In the previous years there have only been a few studies and thats why lots of answers have been unanswered and misunderstandings about the contributions.

This research thesis focuses on the financing of sports in Estonia and the purpose of this research is to find out the financial systems of sports and professional sports in Estonia. It also focuses on the analysis of the current situation and compares it to the research performed 12 and 4 years ago. Firstly to analyze the contributions of companies in the public sector and local municipalities as well. The author would also like to find out if the propositions made years ago have been heard and corrections have been made to make financing more understandable and correct. The objectives that the author set upon themselves in order to reach their goal are the following: defining the concept „sport“, explaining the financing system and the sources of the financing especially European countries along with bringing out the regulations that affect it, comparing the situation of today and the previous years and finally to outline the author's proposals and conclusions on how to make sport financing more productive, more stable and more transparent.

In the research the author mainly analyzed local municipalities and the public sector's contributions over the years. The focus was mainly on the results from the researches from the year 2004 and 2012, on the written interviews and currently available number data. In order to simplify the relations and comparisons the author made multiple tables and graphs and analyzed them independently in the paper. Even though the one comparison was over a decade old and the second was 4 year old it should be said that the situation has not improved remarkably. Although multiple sources have increased contributions when you calculate the purchasing power it shows that the amounts haven't increased by much. Another problem lies with the Culture ministry because their contributions vary by millions year by year. Considering that sport is within the ministry's administrative field such fluctuation is unacceptable.

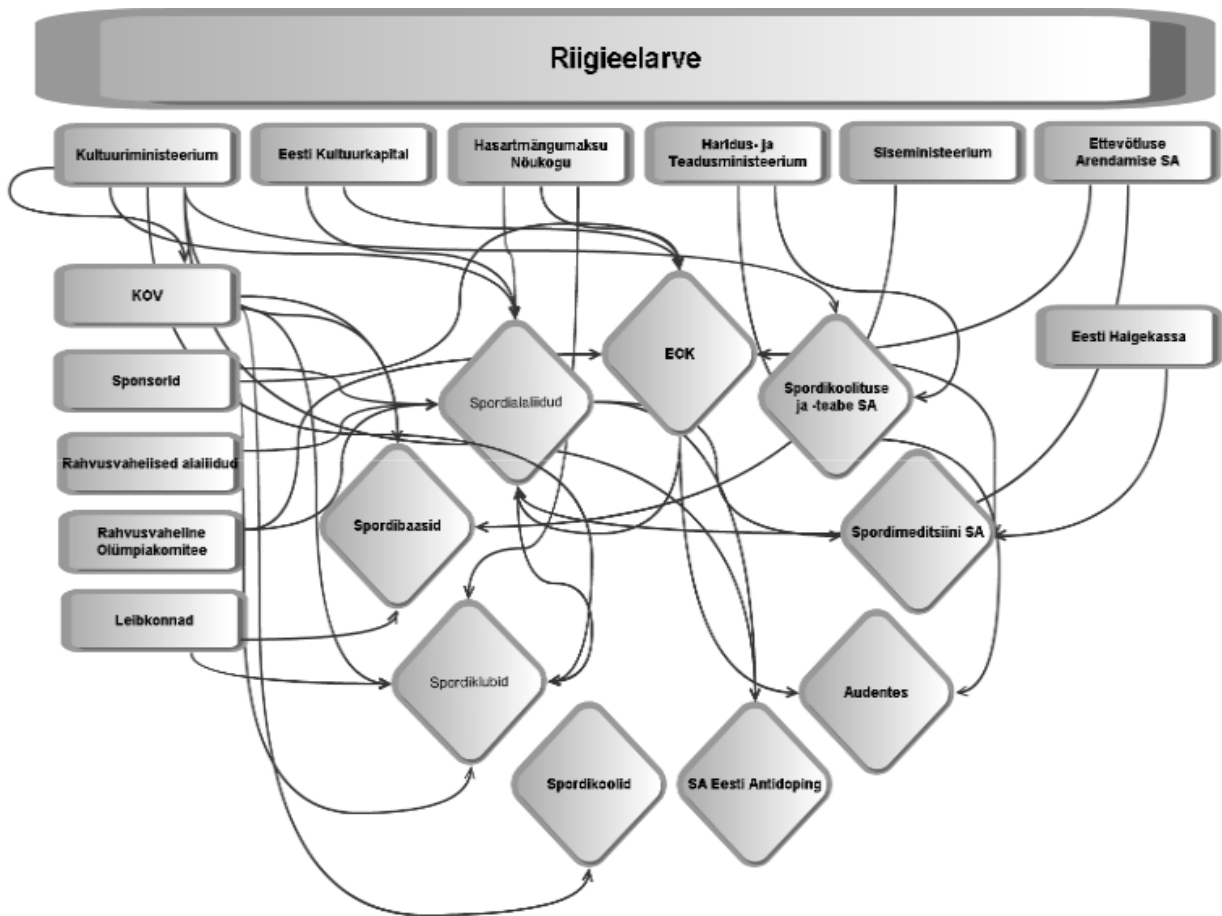
The situation is not good in the professional sports department as well. Estonian Olympic Committee shares almost 50% of the money between 6 bigger federations and the rest of the money needs to be shared between more than 43 federations. Performed written interviews stated the fact that before an athlete hits the top, the financial support is not mentionable. When there are results, the money will follow. Analyzing the results there appeared that the local municipalities support towards sport has taken multiple steps backwards and is almost at the level that it was during 2012. Proposals and suggestions made years ago have not been followed, most surprisingly the proposal

made 10 years ago to fixate a certain amount from Estonias budget that goes directly to the improvement and advancement of sports has not been implemented or wanted to implement yet.

Present research gave an overall but clear overview about the contributions of the Estonian central power into sports and professional sports. It is given that over the years there have been no significant changes in the way that sport is financed and in order to create a solid system and in order to implement the system there is still work to be done. If it is needed that our people stay vital, live a healthy mobile life and the results in professional sports improve, there should be more focus and contribution towards sports. It would guarantee a constant and stable advancement of sports in the country. In the authors opinion there should be a unitary funding scheme, which will guarantee fixed grants and the federations should look over their monetary funding systems and they should enable more grants to young athletes.

LISAD

Lisa 1. Spordi rahastamise süsteem Eestis

Allikas: Riigikontroll 2012

Lisa 2. Toetuse jagamise eesmärgid ja prioriteedid

Kultuuriministeerium	<ul style="list-style-type: none"> • riigiasutusena tegutsevad spordiasutused • riigi asutatud sihtasutused • spordiorganisatsioonid (saavutussport/olümpiaettevalmistus) • spordivaldkonna arenguks vajalikud programmid ja -projektid
Kultuurkapital	<ul style="list-style-type: none"> • sportlaste treeningettevalmistus ja võistlustoetused • spordiorganisatsioonide tunnustatud kehakultuuri- ja sporditegelased • üleriigiliselt või rahvusvaheliselt oluliste spordiürituste korraldamine Eestis • regionaalse spordielu arendamisele suunatud spordiürituste korraldamine • spordialaste info-, õppe- ja juhendmaterjalide ning raamatute väljaandmine • spordi koolitusüritused • rahvusvahelistel spordikoolitustel osalemine • õpinguid välisriigis • spordirakendusuringute korraldamine
Hasartmängumaksu Nõukogu	<ul style="list-style-type: none"> • olümpiaettevalmistusprojektid (alaliitude, spordiühenduste ja alaprojektidest koosnevad projektid) • mitteolümpiaalade projektid (kohalike klubide projektid, regionaalprojektid)
Eesti Olümpiakomitee	<ul style="list-style-type: none"> • olümpiaettevalmistus • saavutusspordi projektid

Allikas: Riigikontroll 2012

Lisa 3. Kirjalik intervjuu Anna Maria Orel-iga

Oled veel üsna noor, 19-aastane ehk võistled veel U23 vanusegrupis, kuid Eesti rekordist naiste vasaraheites on sul puudu vaid 2 ja pool meetrit. Kaua Sa oled vasaraheitega tegelenud ,mis on siiani Sinu suurimad saavutused ja mis on Su peamine eesmärk?

Vasaraheitega olen tegelenud nüüdseks umbes kuus aastat, enne seda olin selle alaga vaid sügiseti laagris tutvunud. Spordiga kokku olen tegelenud üheksa aastat tõsisemalt ja esimesed aastad tegin siis mitmevõistlust. Pean hetkel suurimateks saavutusteks oma Eesti noorte rekordit, olles esimene naine kes 3 kg vasarat üle 60ne meetri Eestis heitis ning samuti Eesti juuniorite rekordit vasaraheites. Samuti juunioride EM'i 13nes koht. Peamine eesmärk on ikka olümpiamängudele saamine ja sealt veel kaugemaks eesmärgiks on poodiumikoht.

Oled Sa hetkel täielikult pühendunud spordile või käid sa treenimise kõrvalt ka tööl või koolis?

Hetkel on käsil 12nenda klassi lõpetamine ja see on ka ainuke kohustus.

Päevagraafik on vist seljuhul üsna tihe. Kool, trennid..Milline näeb välja Su päevakava?

Kui kool veel ametlikult kestis siis oli päevakava selline: 6.00 äratus, söök, bussisõit TTÜ-sse, 7.30 alustasin TTÜ staadionil soojendusega, umbes 9 lõpetasin heitmise, 9.17 buss koju, 9.45 olin kodus, kiire pesu, otse kooli (kodu ja kool üksteisest 300 meetri kaugusel), koolis olin tavaliselt kolmeni (kauem enam lõpus ei kestnudki), siis koju, sõin/magasin(võimalusel) ja uuesti trenni 17.00 ning õhtul hiljemalt kell 20.00 kodus. Nüüd on õnneks tänu eksamiperioodile olnud väga hea graafik, 8.00 heitma, 10.00 lõpetan, hiljemalt 11 kodus, söön ja magan ning kell 15.00 spartasse teise trenni ja 17.00-17.30 kodus.

Lisa 3 järg

Graafik on ikka äärmiselt tihe ning selle kõrvalt tööle minna kindlasti ei jõuaks, kuid kust tuleb seljuhul raha, et tasuda treenerikulud, soetada varustust, osaleda suurvõistlustel jne?

Ja, tihe tõesti, kuigi usun et auto ja lubade olemasoluga säästaks päevas nii umbes kaks tundi, kuid lubade tegemine samuti aega ja raha nõudev. Siiski usun, et peale kooli tuleb ära teha. Aga ma olen nõus Jüri Tammega, et põlveotsast pole mõtet teha, seejuures austades kõiki töötavaid sportlasi. Hetkel on väga suur osa perel, kes aitavad kuidas saavad. Klubi on mul väga toetav olnud ning elukaaslane samuti. Ega mujalt ei saagi. Raske sponsoreid leida. Ametlikult on mind sponsoreerinud aastast 2014 toidukoht Rahva Toit, kust saan lõunat süüa ning see kevad/suvi on vist üks tore firma veel liitumas, aga nemadki toote andmisega, mitte rahaga. Kõik sponsorid olen ise välja otsinud, kirjad laiali saatnud jne. Pakkuma ei ole keegi tulnud.

Kas klubi toetab ka rahaliselt? Peamiseks finantseerijaks ja toetajaks peaks loogiliselt võttes olema hoopis alaliit. On teada, et kergejõustikuliit saab märkimisväärseid summasi EOK-lt ja riigiasutustelt. Kuidas oled sina rahul alaliidu tegevusega, kui mõelda just rahalisele toele?

Klubi rahaliselt toetab ja, aga laagrite tarbeks. No sellesmõttes olles normitaitja, siis saab iga kuu mingi teatud summa. Minu jaoks on probleem pigem see, et tee normini on keeruline seetõttu, et finantsiliselt läheb raskeks. Sinna võiks tõepoolest rohkem panustada. Ja samamoodi võiks näiteks alates juunioride klassist olla tiitlivõistluste normatiivi täitmise eest väike toetus (näiteks ühekordselt 100-200 eurot). Abiks ikka!

Millele peamiselt raha kulub, kui tegeleda vasaraheitega tiptasemel ning kui suured on Sinu spordialaga seotud umbmäärased kulutused kuus?

Peamiselt: toidulisandid, teip ja vasaraliim, massaaž, söök (ma jälgin rangelt toitumist, kaalun sööki), laagrid (see aasta piirdusin ühe soojamaa laagriga, kuid kuna treener Soomes, siis tema juures oleks vaja ka käia). Need kõige põhilisemad. Lisan sponsorite hulka veel Sparta spordiklubi, kus saan käia treenimas.

Lisa 3 järg

Mitu korda ideaalis tahaksid soojamaa laagris käia ning kas laagrid annavad palju arengule juurde?

Jaa annavad, talvel eriti, sest noore heitjana pean oluliseks väljas heitmist, vanemana saab ka sees mingi perioodi teha. Eriti suureks plussiks on see, kui Soome treeneriga saan koos laagrisse minna. Täiesti tippsportlasena võiks alata see arv näiteks kolmest lühemast või kahest pikemast. Olenevalt siis, mis on hooaja võistlused ja eesmärgid. Olümpia aastal võiks olla ideaalis tegelikult terve külmaperioodi ära.

Nagu eelnevalt mainisid, siis Sina hetkel kategooriate hulka veel ei kuulu ehk palka ega ka ettevalmistus toetust alaliidult ei saa. Kas Sa mingit toetust alaliidult hooajaks saad või tuleb Sul kõik kulutused ise tasuda?

Eelmine hooaeg sain 200 eurot, aga nagu vist aru sain, siis seda ei saanud ka kõik, ja ma ei kujuta ette, mis süsteemiga seda seal jagati. Aga see hooaeg ei ole saanud. Normi täidan, siis saan juba selle ehk tagajärje eest n.ö.

Seega alaliidu rahastamissüsteem on pigem segane kui hästi korraldatud? Toimetad praegu peamiselt oma finantseeringu arvelt, kas arvad, et nii on võimalik tippu jõuda ja ka naiste arvestuses võistelda?

No pigem segane ja. Aga ütlen ausalt, olles sealt küsinud toetust ja saanud eitava vastuse, siis ei ole süvenenud rohkem. Noo.. Mingi tasemeni kindlasti. Aga mida kõrgemaks tase tõuseb, seda rohkem raha hakkab kuluma. Ma pole kunagi laristaja olnud, aga minimaalse eelarvega usun, et on esialgu võimalus jõuda sellisele tasemele, millega loogiliselt võttes peaks sponsorid kaasnema. Kuid no, hetkel on mul hea tiim ka taga olnud. Treenerid ei küsi otseselt palka. Klubi aitab Eesti treeneri palgaosas. See ka omamoodi sponsorlus. Ja üldiselt olen häid inimesi kohanud oma teel.

Kergelt šokeeriv on kogu see olukord mu jaoks. Mida Sa üldse arvad spordirahastamisest? On see piisav, või peaks eraldama sporti rohkem raha?

Eks igalühel sellesosas erinev arvamus, aga mu põhiline seisukoht on, et tuleks märgata neid, kes tõeliselt püüavad ja kelle jaoks sport on kirm ja number üks prioriteet. Samuti tuleks neil

Lisa 3 järg

märgata potentsiaali ja talenti. Ma ei mõtle, et tuleks rahastada 13 aastaseid, kuid U23 alates - sinna võiks panustada tõesti rohkem. Sest tihtipeale alustatakse rahastamist 26-27 aastaselt, kui sportlane täidab lõpuks oma jõuga selle EMI normi ära.

Aastaid on kordunud sama situatsioon, kus kogu jagatavast summast pea 50% kuulub 6-le alaliidule ning ülejäänud jagatakse 45+ liidu vahel. Ning „üllatuseks“ on 5 enim rahastatud alaliitu alati samad olnud, esimene alati kergejõustikuliit, kuid tundub, et noortele erilisi eraldisi sellest siiski ei tehta. Mis Sa arvad, kuhu raha kaob?

Oi ma tõesti ei oska ja võib-olla kohati ka ei tahaks sellel teemal spekuloida/arvamust avaldada. Pakuks võib-olla ainult seda, et rohkem läheb n.ö vanadele tegijatele. Kuid kuuldes peale Mätase pealtnägijas käimist, et tegelikult on liidul n.ö ühisfond, kuhu siis läheb ülejääk noorsportlastele, olin tõsiselt ülltunud, kuna ei ole sellest kuulnudki. Samuti natuke võib-olla panustatakse mõttetudele asjadele. Eelmise aasta näitel, tehti kõikidele U23 koondisekandidaatidele riietus - isegi neile, kes normi ei täitnud. Isiklikult, olles siis alles U20 ja mul oli ka normatiiv täidetud, vormi ei saanud.

Lisa 4. Kirjalik intervjuu Mart Seim-iga

Ilmselt on Su nime kuulnud või lugenud tänaseks iga teine eestlane, kuna oled võitnud Eestile 2015-2016 aasta hooajal nii Maailmameistrivõistluste hõbeda kui ka Euroopa Meistrivõistluste pronksi. Enne neid võite Su nimi niiväga meedias ja telepildis läbi pole käinud. Kaua Sa oled tõstmisega tegelema ja kaua läheb aega, et sellisel alal tippu jõuda ning mis on Su peamine eesmärk?

..ja 2015 aasta parima meessportlase tiitli. Mina olen tõstmisega tegelema üle 12 aasta, aga keskmiselt loetakse igal alal, et 7-10 aastaga peaks jõudma tippu. On olümpia aasta, seega loomulikult on mu järgmine peamine eesmärk seal hästi esineda.

Oled Sa hetkel täielikult pühendunud spordile või käid sa treenimise kõrvalt ka tööl või koolis?

Viimased 4 aastat olen teinud ainult profisporti ehk midagi muud selle kõrvalt ei tee.

Milline näeb välja Su päevakava, trenn trenni otsa?

Hetkel näeb mu päev välja selline: 8:30 äratus ja kerge söök, 9:15 trenn, kell 12 suur lõuna ja peale seda lõunauinak. Teine trenn on 15:00 ning 18:00 külmakamber. Võib öelda, et see on täis tööpäev.

Millele peamiselt raha kulub, kui olla profisportlane tõstmisalal ning kui suured on Sinu spordialaga seotud umbmäärased kulutused kuus?

Söök 400 euri kuus. Trenniriided ja varustus umbes 100 euri kuus. Minul on Adidas sponsor, seetõttu saan riided tasuta. Toidulisandid miinimum 200 euri kuus, kuid taaskord on mul sponsor, iFit, seega see kulu kaob mul samuti ära. Sparta spordiklubi pääse on mul tasuta, muidu ilmselt on ka see teenustasu teistel sportlastel lisaks. Laagrid aastas keskmiselt 750 euri kuus. Füsioterapeut ja massaaž ka juurde. Mulle on need teenused tasuta, aga kellel pole, siis sinna juba 200 euri juurde.

Lisa 4 järg

Hetkel on Sul juba mitmed sponsorid, tänu kellele on kulutused väiksemad. Kust tuli Sinu raha treenerikuludeks, varustuse, suurvõistlustel osalemise ja muu seesuguse jaoks siis, kui Sa veel tippu polnud jõudnud?

Tiitlivõistluste kulud on alati maksnud EOK kinni. Enne, kui olin jõudnud tasemele, kus tulid sponsorid, toetas mind isa.

Peamiseks finantseerijaks ja toetajaks peaks loogiliselt võttes olema siiski alaliit. Samas on teada, et tõsteliidule märkimisväärseid summasi EOK-lt ega riigiasutustel ei jagata. Kuidas oled sina rahul alaliidu tegevusega, kui mõelda just rahalisele toele?

Alaliit saab minu nime alt EOKst raha ning alaliit maksab siis selle summa mulle või katab laagri- või muude teenuste kulutused. Mõnes alaliidus jagatakse raha oma tunde järgi, tõsteliidus jõuab siiski enamus sportlasele.

Ehk Sina kui B kategooria sportlane, oled nii palga (1420.- kuus) kui ka toetussummad 853/1493/1920/2133 euri kuus, vastavalt sellele, mitu aastat on olümpiani jäänud, alati ilma probleemideta kätte saanud?

Probleeme varem natuke ikka oli, aga viimased 2 aastat on olnud kõik korras. Aga siiski, ka enne ei ole asi nii hull olnud, kui kergejõustikuliidus. Alati üle poole on olnud stipp sellest toetuse summast, mille sportlane kätte on saanud.

Kas pead enda kulutusi ka kuidagi tõestama, on toetussummade kulutamine reguleeritud või void seda kasutada nagu soovid?

Ika ollen pidanud varasemalt aru andma, et miks mul on nii palju vaja, kuhu raha kulub jne. Peale seda, kui nüüd MMil teiseks tulin, ei pea enam igat väljaminekut tõestama ja ette kandma. Rahasid tõsteti ka pärast medalit.

Lisa 4 järg

Kui palju erineb alaliidu rahaline toetus sinu algusaastatel ja nüüd, kui oled oma alal maailma teine, kas märkimisväärselt?

10-15 kordselt ma pakun. See ei tähenda, et ma praegu saaksin hiiglaslike summasid, vaid alguses oli toetus minimaalne. Seni, kuni mul tiitlivõistluste medalit ei olnud, elasin isa rahakotil.

Aga veel sponsoritest. Kas neid tuli peale suuri saavutusi hulgaliselt ju,urde, või olid nad õla alla pannud juba varem ning kas enamus sponsorid oled pidanud ise otsima?

Mul on sponsoritega selline naljakas lugu, et ise ei ole ühtegi pidanud otsima. Kõik, kes mul on, on ise huvi üles näidanud. Peale 2014. aasta MMi (tuli seal neljandale kohale) tuli tõesti paar sponsorit juurde.

Kui olulised sulle üldse sponsorid on? Kas ainult alaliidu poolse toetuse ning enda finantseeringuga maailmatippu jõuda ning profidega võistelda oleks ebareaalne?

Muidugi on väga olulised. Ilma nendeta tuleks endiselt ots-otsaga kokku. Aga tänu neile võib vähe kergemalt hingata ja pühenduda ainult trennile.

Mis sa üldse arvad EOK poolt jagatavast toetusest? Aastaid on kordunud sama situatsioon, kus kogu jagatavast summast peaaegu 50% kuulub 6-le alaliidule ning ülejäänud jagatakse 45+ liidu vahel. Ning „üllatuseks“ on 5 enim rahastatud alaliitu samad olnud, esimeseks alati kergejõustikuliit.

Muidugi suuremad alaliidud peavadki rohkem toetust saama. Aga ma näeks, et rohkem tuleks eraldada raha tulemuste järgi ehk kus tehakse tulemust, sinna antakse ka toetust juurde ning kui tulemust pole, siis pole ka raha nii palju vaja. Usun, et kui tulemusi premeeritaks rohkem, oleks motivatsioon suurem, et paremini areneda. Samuti arvan, et ka Eesti tippspordis seis oleks sel juhul palju ilusam.

Lisa 4 järg

Aga Eesti riigipoolsest spordirahastamisest? On see piisav, või peaks riik eraldama rohkem?

Kindlasti ei ole piisav. EOK eelarve on viimased 15 aastat suhteliselt sama olnud, samas Eesti riigieelarve on selle aja jooksul mitu korda kasvanud.